

J o ž e K o k o l e

PROBLEMI BIBLIOGRAFSKE KONTROLE DOKTORSKIH DISERTACIJ GLEDE
NA BIBLIOGRAFIJO DOKTORSKIH DISERTACIJ UNIVERZE V LJUBLJANI
/1. DEL/

Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih
visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968
/Priloženo kot 2. del/

M a g i s t r s k o d e l o

Sveučilište u Zagrebu
PRIRODOSLOVNO MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb 1973

I J08023

508023

01 DEC 1999

199917547

0. PREDGOVOR - ZAHVALE

To študijo sem oblikoval z naslonitvijo na leta 1969 objavljeno "Bibliografijo doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968", zato je tudi celotno magistrsko delo sestavljeno iz dveh delov, kot je to že nakazano pri samem naslovu. Pobudo za takšen način obdelave problematike je dal mentor tega dela prof.dr.ing. Božo Težak, kateremu se najlepše zahvaljujem za ta in še za vse druge nasvete ter sploh za celotno usmerjanje pri sestavi prvega dela magistrske naloge. Za pomoč pri zbiranju podatkov in gradiv za primerjalno analizo objavljavanja bibliografij disertacij sem dolžan posebno zahvalo tovarišici Dubravki Kritovac z Referalnega centra v Zagrebu. Na tem mestu bi se želel zahvaliti nadalje vsem, ki so mi kakor koli, z napotki ali podatki, priskočili na pomoč, ter še enkrat vsem tistim, na katere sem se obračal že pri sestavi bibliografije disertacij univerze v Ljubljani, tj. pri sestavi drugega dela magistrske naloge.

V S E B I N A

0.	<u>Predgovor - zahvale</u>	II
	<u>Vsebina</u>	III
1.	<u>Uvod - predstavitev teme</u>	1
	1.1 Predmet magistrskega dela	1
	1.2 Obdelava problema	3
	1.3 Literatura o predmetu	5
2.	<u>Splošno o doktoratu znanosti in doktorskih disertacijah</u>	8
	2.1 Historični in formalno pravni vidiki doktorata in doktorskih disertacij	8
	2.2 Oblikovanje in publiciranje disertacij, vprašanje njihove dostopnosti	11
	2.3 Bibliografska kontrola disertacij	16
3.	<u>Bibliografije disertacij v Jugoslaviji</u>	23
	3.1 Oblike in vrste bibliografij disertacij	23
	3.2 Tekoče bibliografije disertacij v Jugoslaviji	29
	3.3 Retrospektivne bibliografije disertacij v Jugoslaviji	32
	3.4 Analitična bibliografska kontrola disertacij v Jugoslaviji	41
4.	<u>Analiza bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji glede na BDL in druge bibliografije disertacij</u>	46
	4.1 Primernost BDL za analizo bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji	46
	4.2 Primernost oblik in vrst bibliografij disertacij v Jugoslaviji	47
	4.3 Izčrpnost in ažurnost zajetja jugoslovanskih disertacij v bibliografijah	50
	4.4 Popolnost bibliografskega opisa v jugoslovanskih bibliografijah disertacij	54
	4.5 Obličnost jugoslovanskih bibliografij disertacij	57
	4.5.1 Osnovna razvrstitev disertacij v bibliografijah	57

4.5.2	Opremljenost bibliografij disertacij s kazali oziroma dodatnimi pregledi	59
4.6	O samem publiciranju originalov disertacij glede na BDL	59
4.6.1	Struktura publiciranja disertacij po BDL	61
4.6.2	Ažurnost publiciranja disertacij	63
4.6.3	Publiciranje disertacij po znanstvenih panogah	65
4.6.4	Publiciranje disertacij po jezikih	68
4.6.5	Dostopnost disertacij	68
5.	<u>Zaključki in predlogi</u>	71
6.	<u>Literatura</u>	78
7.	<u>Izvillečki</u>	80
7.1	Avtorski izvleček	80
7.2	Avtorski sinopsis	81
7.3	Author's abstract	82
8.	<u>Priloge</u>	83
8.1	Kronološki pregled pomembnejših samostojno in nesamostojno objavljenih bibliografij oziroma popisov disertacij v Jugoslaviji	84
8.2	Seznam časopisov in redno izhajajočih zbornikov, v katerih so bile po DBL objavljene disertacije v obliki člankov	89
8.3	Seznam zbirk po BDL, v katerih so bile občasno objavljene disertacije	94

2. del magistrskega dela, tj. "Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968", 232 + (V) str., je priložen kot posebna knjiga.

1. UVOD - PREDSTAVITEV TEME

1.1 Predmet magistrskega dela

Vprašanje doktorata znanosti in znanstvene razprave, tj. doktorske disertacije, katero je praviloma treba sestaviti in uspešno obraniti za pridobitev tega akademskega naslova, je zaradi svojega ključnega značaja in pomena, saj predstavlja najvišje formalno priznanje sposobnosti za kvalitetno in samostojno znanstveno ustvarjanje in delovanje, zelo kompleksno in zanimivo z večih vidikov, ki jih lahko razdelimo v dve skupini: historični, formalistični in pravni vidiki so povezani predvsem s splošnimi vprašanji doktorata znanosti (glej 2.1), medtem ko so za same doktorske disertacije odločilni mnogoteri vidiki in oblike njihovega publiciranja.

K problemom publiciranja doktorskih disertacij v najširšem pomenu je treba uvrstiti: vsebinsko in zunanje oblikovanje disertacije od osnutkov do dokončnega besedila in oblike, v kateri je oddana v oceno in obrambo, tj. do "publiciranja" originala, ter številni vidiki in oblike publiciranja uradno ocenjenih in sprejetih oziroma obranjenih disertacij, pri čemer je pomembno tako publiciranje originalov kot morebitnih natisov le-teh bodisi v neokrnjenem obsegu bodisi s skrajšanim ali prirejenim besedilom. Publiciranje originalov disertacij je tesno povezano z vprašanjem njihove dostopnosti; pri tem je odločilno, kako je z dogovori ali predpisi urejeno hranjenje določenih izvodov vsake disertacije (njihov depozit) pri institucijah, kjer je bila disertacija obranjena oziroma v univerzitetnih ali drugih knjižnicah, in njen morebitni natis v kakršnikoli obliki, zelo pomembno vlogo pa imajo tudi načini oziroma sistemi zamenjave originalov disertacij med univerzitetnimi knjižnicami in njihove dostopnosti v okviru

medknjižnične izposoje. V Jugoslaviji so disertacije publicirane samo konvencionalno, tj. strojepisno ali z drugimi reprografskimi metodami razmnoževanja (originali disertacij) oziroma v knjižnem tisku (natisi disertacij v samostojni obliki, tj. kot knjige, ali nesamostojni kot članki), v tujini pa se že zelo uveljavljajo nekonvencionalni načini publiciranja originalov na takoimenovanih mikroformah, predvsem na mikrofilmih in mikrokarticah. Za posebno obliko publiciranja disertacij lahko imamo tudi njihovo bibliografsko kontrolo, tj. njihovo popisovanje in seznanjanje javnosti o njihovem obstoju in dostopnosti z objavljanjem opisnih in analitičnih podatkov o njih v tekočih ali retrospektivnih bibliografijah.

V tem besedilu je obdelan samo slednji vidik publiciranja disertacij v najširši oziroma razširjeni uporabi tega izraza, tj. njihova bibliografska kontrola. Prikazana in analizirana so predvsem dosedanja prizadevanja in sedanje stanje bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji, za postavitev v širši mednarodni okvir oziroma za primerjavo z mednarodnimi prizadevanji pa so na kratko opisane tudi najznačilnejše in najpomembnejše oblike bibliografske kontrole disertacij drugod po svetu. Ker so posebno pri disertacijah - in to ne samo na področju prirodoslovnih, eksaktnih, tehniških in ekonomskih, temveč vse bolj tudi pri humanističnih in družboslovnih - pač v koraku z dinamiko in potrebami današnjega časa, pomembni predvsem novi, sicer še nikjer drugje znanstveni javnosti predstavljeni rezultati in dognanja, je poudarjena in najbolj podrobno obdelana tekoča bibliografska kontrola disertacij, seveda pa so registrirane tudi vse oblike njihove retrospektivne kontrole pri nas.

1.2 Obdelava problema

Praktično z vsemi problemi publiciranja, bibliografskega zajetja in dostopnosti disertacij sploh kakor tudi z različnimi formalno pravnimi vidiki doktorata znanosti sem se moral spoprijeti pri zbiranju podatkov in urejanju gradiva ter nato pri sestavi leta 1969 objavljene "Bibliografije doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968" (v besedilu odslej naprej skrajšano "BDL!"). V skladu z že ob začetku sestave te bibliografije postavljenim načelom, da morajo biti v njej zabeležene ne samo originalne disertacije skupaj z različni za njihov nastanek, priznanje oziroma obrambo in dostopnost pomembnimi podatki, temveč tudi kasnejši, po obrambi objavljeni natisi vsake disertacije bodisi v neokrnjeni ali prirejeni obliki, je bilo treba odkriti in raziskati vse možnosti njihovega konvencionalnega publiciranja v najširšem, že prej definiranim pomenu.

Zapažanja in zaključki, do katerih sem prišel pri sestavi BDL in jih povzel v njenem uvodnem delu ("Uvod" in "Sestava bibliografije - navodila za uporabo") ter sploh celotna bibliografija z glavnim bibliografskim popisom disertacij po strokah in z vsemi pomožnimi pregledi in kazali služi kot delovna predloga magistrskemu delu in tvori tako njegov integralni del. Uvodni del v BDL je zato s sklicevanjem na ustrezne strani v njem smiselno povezan s tem glavnim analitičnim besedilom magistrskega dela z namenom, da se obravnava posameznih vprašanj čim manj podvaja; seveda pa je treba včasih nekatere ugotovitve vseeno v tem besedilu ponoviti, morda z nekoliko drugega vidika ali glede na zapažanja, ki so se pojavila ob pregledu drugih bibliografij disertacij v Jugoslaviji. Le-te predstavljajo tako poleg BDL naslednjo pomembno "surovino" in izhodišče za oblikovanje analiz in sestavo zaključkov in predlogov.

Ozadje za razumevanje same bibliografske kontrole disertacij je podano v drugem poglavju magistrskega dela: najprej so na kratko opisani čisto splošni historični, formalni in pravni vidiki doktorata, nato pa vprašanja oblikovanja, publiciranja in dostopnosti doktorskih disertacij, ki vplivajo na njihovo uspešno bibliografsko kontrolo. Pri teh splošnih vprašanjih so upoštevana tako domača kot tuja gradiva in študije o doktorskih disertacijah in o doktoratu znanosti.

V tretjem poglavju je najprej obdelana splošna problematika publiciranja bibliografij disertacij v svetu glede na njihove vrste ter najznačilnejše oblike in primere konvencionalne in nekonvencionalne kontrole. Sledi pregled dosedanjih prizadevanj in sedanjega stanja bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji glede na najpomembnejši zunanji obliki: tekočo in retrospektivno; kot izredno informativna oblika je še posebej obdelana analitična bibliografska kontrola.

Analiza bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji je podana v četrtem poglavju na osnovi izbranih in primerno urejenih podatkov iz BDL in v primerjavi z drugimi bibliografijami disertacij v Jugoslaviji. Analize zajemajo:

- načine in izčrpnost bibliografskih opisov v bibliografijah disertacij
- ureditev in obličnost bibliografij disertacij
- kvaliteto in popolnost zajetja podatkov o disertacijah v bibliografijah le-teh.

Na osnovi pregleda dosedanjih in sedanjih bibliografij disertacij in drugih oblik njihove bibliografske kontrole v Jugoslaviji, predhodnih dveh poglavjih so nato v petem poglavju povzeti zaključki in podani predlogi za bolj sistematično, predvsem pa enotno bibliografsko kontrolo disertacij v Jugoslaviji ter za vključevanje v že opazna prizadevanja, da se vzpostavi tudi mednarodna bibliografska kontrola disertacij.

1.3 Literatura o predmetu

Obsežnejših samostojnih študij, ki bi kompleksno obdelale celotno problematiko doktorata ter publiciranja in bibliografske kontrole disertacij z vseh vidikov ter primerjalno analizirale stanje po vsem svetu, ni mogoče zaslediti, je pa v svetovni bibliotekarski in dokumentalistični strokovni literaturi mogoče zaslediti precej sestavkov, ki obravnavajo, čeprav dokaj izolirano, posamezne oblike in vidike. Takšne študije so bile objavljene predvsem v strokovnih bibliotekarskih in dokumentalističnih časopisih, podatke o bibliografijah disertacij pa je moč dobiti v bibliografskih priročnikih, tj. v uvodih v bibliografijo, npr. v obeh delih L.-N. Malclèsove "Les sources du Travail bibliographique", Genève-Lille 1950-1958, in "Manuel de bibliographie", 2e ed., Paris 1969, ali v delu G. Schneiderja "Handbuch der Bibliographie", 5. Aufl., Stuttgart 1969, oziroma C. Fleischhacka, E. Rückerta, G. Reichardta "Grundriss der Bibliographie", Leipzig 1957, in v splošnih bibliografijah bibliografij, npr. v delu Th. Bestermannna "A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests, indexes and the like", 4th ed., Lausanne 1965-1966. Publiciranih je bilo tudi že nekaj specializiranih bibliografij bibliografij disertacij, ki popisujejo bodisi bibliografije disertacij po vsem svetu, npr. delo Kričevskega "Bibliografii dissertacij"⁽⁹⁾, ki prinaša istočasno tudi doslej najtemeljitejšo študijo o konvencionalnih oblikah in zvrsteh bibliografske kontrole disertacij sploh, bodisi bibliografije disertacij, ki so bile publicirane samo v posameznih državah (takšne bibliografije bibliografij disertacij so izdelane npr. za ZDA, Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo).

V Jugoslaviji je bilo na to tematiko napisanega zelo malo in tudi objavljeni sestavki, npr. sestavka Vl. Bonača⁽⁵⁾ in D.

Lazarevića⁽¹²⁾ obravnavata predvsem probleme doktorata kot takega ter samo obrobno vprašanja publiciranja in bibliografske kontrole disertacij. O disertacijah kot izredno pomembni zvrsti praviloma rokopisne znanstvene publikacije, ki se zbirajo in hranijo v knjižnicah, ter o bibliografijah, ki javnost seznanjajo z obstojem in nahajališči disertacij, podaja kratko informacijo Lidija Subotin⁽²²⁾ v svojem sestavku o priročnikih, ki je bil objavljen v strokovnem priročniku za bibliotekarje (ta je bil sestavljen predvsem kot nekakšen učbenik v pomoč knjižničnim delavcem v Srbiji za opravljanje strokovnih izpitov). Zanimive podatke o disertacijah v Jugoslaviji je možno dobiti tudi v planskem in programskem delu leta 1972 objavljenega jugoslovanskega makroprojekta izgradnje in razvoja informacijske mreže v SFRJ⁽¹⁸⁾, posebno v sestavku J. Janićijevića⁽⁷⁾ v 2. delu te publikacije. O tem, kako naj bi bila doktorska disertacija sestavljena vsebinsko in oblikovno, daje kratko informacijo in priporočila Dubravka Kritovac⁽¹⁰⁾.

Bibliografije doktorskih disertacij, ki so bile doslej objavljene v Jugoslaviji, kar je za namene tega dela tudi najbolj zanimivo, sta popisala J. Logar v svojem "Uvodu v bibliografijo", v katerem so pri popisu bibliografij posameznih jugoslovanskih narodov naštetje tudi samostojno objavljene bibliografije disertacij, in Š. Jurišić⁽⁸⁾, ki registrira poleg samostojno objavljenih bibliografij disertacij tudi popise disertacij, ki so bili objavljeni v jugoslovanskih bibliotekarskih časopisih.

Tiste zgoraj omenjene publikacije oziroma sestavke, ki sem jih koristno uporabil tudi pri sestavi magistrskega dela, citiram na koncu le-tega pri uporabljeni "Literaturi". Tam so navedeni nadalje tudi v tujini objavljeni članki in publikacije, ki sem jih v delu uporabil pri obdelavi različnih splošnih vprašanj publiciranja in bibliografske kontrole

disertacij, tj. takšnih, ki vključujejo ožjo jugoslovansko problematiko v širši mednarodni okvir.

K uporabljeni literaturi je treba seveda prišteti tudi vse publikacije, ki jih citiram kot vire in literaturo v drugem delu magistrskega dela, tj. v BDL, in sicer na str. 13-14 pod naslovom "Bibliografije in bibliografska pomagala", saj je iz njih možno izluščiti tudi mnoge koristne podatke in zaključke o publiciranju in bibliografski kontroli disertacij v Jugoslaviji sploh. Skupno število referenc, ki jih navajam pod uporabljeno "Literaturo" na koncu tega glavnega tekstovnega dela magistrske naloge in referenc iz BDL je tako 39.

2. SPLOŠNO O DOKTORATU ZNANOSTI IN DOKTORSKIH DISERTACIJAH

2.1. Historični in formalno pravni vidiki doktorata in doktorskih disertacij

Naziv "doktor znanosti" stoji že dolgo časa za najvišjo formalno akademsko stopnjo, ki se pridobi kot priznanje za najvišjo znanstveno usposobljenost na osnovi posebnega uspešno končanega študija (včasih tudi še sedaj polaganja strogih izpitov - rigorozov) oziroma dandanes praktično po vsem svetu na osnovi izdelane in obranjene znanstvene razprave - doktorske disertacije.

Ta naziv podeljujejo univerze, visoke šole ali npr. v Nemčiji tehniške univerze, ponekod, posebno v Sovjetski zvezi, pa tudi v drugih vzhodnoevropskih državah, tudi akademije znanosti in druge z ustrezno zakonodajo za to pooblašene znanstvene institucije. V duhu jugoslovanskih povojnih zakonov o doktoratu oziroma visokem šolstvu^(19,24,25,26) je namen naslova doktorja znanosti trojen⁽⁵⁾, in sicer, da: 1) pospešuje znanstveno delo; 2) pospešuje vzgojo novih znanstvenih kadrov in 3) usposablja visokospecializirane strokovnjake. Sedaj veljavne pogoje za pridobitev akademske stopnje doktorja znanosti določa v 42. členu Splošni zakon o šolstvu⁽¹⁹⁾.

Čeprav so današnjim univerzam oziroma visokim šolam nekako ustrezne institucije morale obstajati že pri Grkih in Rimljanih v starem veku in so svojim gojence, ki so na njih študirali, verjetno podeljevale tudi neke nazive, sega zgodovina doktorata znanosti, tj. akademskih naslovov v današnjem smislu, v zreli srednji vek, ko so se pričele ustanavljati univerze. Prva podeli naziv doktorja, in sicer doktorja prava, univerza v Bologni okoli leta 1140, kmalu za tem pa prično

podeljevati doktorski naslov tudi druge univerze.

V teku stoletij je bila uporaba naziva doktor dokaj neenotna in ni imela iste vsebine in veljave niti na univerzah iste dežele, kaj šele med različnimi deželami, in stoji tako še danes akademska stopnja doktorja znanosti v različnih deželah po eni strani in med različnimi znanstvenimi področji po drugi strani često za dokaj neenako kvaliteto znanstvene usposobljenosti. Naziv doktorja v moderni rabi se nikoli ne podeljuje sam za sebe, temveč je podrobneje določen a nekim atributom, ki se v glavnem dodaja po dveh načelih: glede na fakulteto, kjer je bil podeljen doktorat (npr. "dr.phil!" tudi za nefilozofske in sploh nehumanistične vede, npr. za kemijo, če so formalno zajete v učnem programu filozofske fakultete) ali glede na znanstveno področje, v katerega se tematsko uvršča disertacija, torej ne glede na fakulteto ali visoko šolo, ki podeljuje doktorat (npr. doktorat ekonomskih znanosti na pravni fakulteti ali obratno). Tudi pri uporabi teh atributov so prakse med državami, in celo praksa v isti državi na različnih univerzah, različne. Pri doktoratih v Jugoslaviji je bil do leta 1948 doktorski atribut istoveten z imenom fakultete, od leta 1949 pa se je določal glede na znanstveno področje, kateremu je tematsko pripadala disertacija (glej tudi Uvod v BDL, str. 7).

Pridobitev doktorata prvotno ni bila vezana na izdelavo doktorske disertacije, temveč samo na javno ustno branjenje (disputacijo) originalnih doktorandovih tez. Iz kasnejše zahteve fakultetnih uprav, da je doktorski kandidat moral predložiti teze v pisni obliki, se je razvilo sedaj vsesplošno pravilo, da je pogoj za pridobitev doktorskega naslova sestava in obramba doktorske disertacije. Ne glede na to je v nekaterih državah za nekatera področja (medicino, pravo) bilo še do nedavnega precej v veljavi, in je v redkih primerih še danes, da lahko kandidat pridobi doktorski naslov samo s polaganjem

zelo strogih izpitov (rigorozov). Takšna praksa je bila tudi v Jugoslaviji do leta 1948, zadnje doktorske promocije samo na osnovi rigorozov pa so bile opravljene celo še leta 1952 (glej tudi Uvod v BDL, str. 5).

Doktorska disertacija je po sami dikciji zadnjega zakona o doktoratu znanosti iz leta 1955⁽²⁴⁾ dokaj splošno definirana kot samostojno znanstveno delo, ki pomeni prispevek k znanosti. Dikcija starejšega zakona iz leta 1948⁽²⁵⁾ pa je bolj podrobna, saj definira disertacijo kot samostojno delo, ki obogati znanost in mora v svojih izsledkih podati rešitev ali teoretično obrazložitev znanstvenih problemov ali pa znanstveno zastaviti nove probleme, ki so pomembni za znanost; izčrpno mora obdelati problem in ga obrazložiti v zvezi s problematiko ustreznega znanstvenega področja.

Vrednost disertacij, kar je tudi razvidno iz te definicije, se kaže torej: 1) v njihovi vsebinski vrednosti, saj predstavljajo obogatitev znanosti; 2) v njihovih metodoloških prijemih in karakteristikah (pospeševanja originalnih rešitev in pristopov) in 3) v njihovi referenčni vrednosti glede na to, da mora biti v disertaciji postavljena problematika temeljito podkrepljena z že obstoječimi dognanji in izkušnjami ter vse to potrjeno z izčrpnim poznavanjem vseh obstoječih virov in literature. Prav vsled tega je problem publiciranja disertacij in njihovega bibliografskega zajetja še kako aktualen.

Zaradi pomembnosti kvalifikacije, ki jo daje doktorat, so seveda z njim povezani številni formalizmi in pravni vidiki. Formalizmi prično že z zahtevanimi pogoji za prijavo kandidature in urejajo nato ves postopek od prijave in sprejetja doktorske teme, mentorstva, ocenitve disertacije, njene obrambe itd. vse do zadnjega akta, tj. svečane promocije novega doktorja znanosti. Določajo jih delno zakonski predpisi delno pa statuti fakultet oziroma visokošolskih ali znanstvenih

institucij. Sem sodi tudi vprašanje zakonskih določil o tem, katere institucije so pooblaščne, da podeljujejo doktorat znanosti. Trenutno so v Jugoslaviji to samo univerze in nekatere visoke šole ali znanstvene ustanove, na katerih je organiziran postdiplomski študij, kot to določa tudi zakon⁽¹⁹⁾, medtem ko so lahko do leta 1955 podeljevale doktorat tudi druge neuniverzitetne znanstvene ustanove, npr. akademije znanosti (primerjaj Uvod v ÉDL, str. 5-6). Za dostopnost disertacij in njihovo bibliografsko kontrolo pa so izredno pomembna določila o obveznem hranjenju (depozitu) disertacij v določene knjižnicah (tj. univerzitetnih) in o njihovem morebitnem natisu (več o tem glej 2.2 in 2.3).

Naslednji skupek vprašanj izrazito pravnega značaja je povezan delno z vsebinskimi elementi (status doktorata znanosti v nacionalnih in mednarodnih okvirih, priznavanje veljavnosti doktorata oziroma disertacije v tujini in nasprotno tujih doktoratov na domačih univerzah, tj. nostrifikacije) delno formalistični (vprašanje avtorstva in avtorske zaščite, pravice citiranja in objavljavanja odlomkov s strani drugih oseb, veljavnost doktorata oziroma vprašanje pravice uporabe doktorskega naslova brez promocije, možnosti mikrofilmanja disertacij ipd.).

2.2 Oblikovanje in publiciranje disertacij, vprašanje njihove dostopnosti

Za uspešno priznanje in obrambo je vsekakor prvi pogoj, da doktorska disertacija zadosti zelo visokim kriterijem glede originalnosti problema in kvalitete njegove obdelave, seveda pa mora biti tudi zunanje primerno oblikovana in tehnično opremljena, njena vsebina pa razporejena in napisana v skladu z ustreznimi nacionalnimi in mednarodnimi normativi oziroma

priporočili ter sploh pravili sestave in pisanja znanstvenih razprav. Najosnovnejša navodila za oblikovanje disertacij prinaša za jugoslovansko prakso D. Kritovac⁽¹⁰⁾, ki tudi navaja JUS standarde s področja informatike, katere je treba smiselno uporabiti pri oblikovanju disertacije. Šele po vseh normativih o vsebinskem in tehničnem oblikovanju urejena in napisana disertacija je primerna za njeno predajo v oceno in nato obrambo, tj. za "publiciranje"[⊠] njenega originala.

V skladu s takšno najširšo definicijo imamo torej opraviti:

- 1) s publiciranjem disertacij v konvencionalnih oblikah:
originali disertacij v veliki večini primerov izdelani v strojepisju, redkeje, pri starejših disertacijah, tudi v pravem rokopisu, v novejšem času so mnoge disertacije razmnožene s strojepisne predloge z različnimi cenovnimi reprografskimi metodami (ciklostilno, hektografsko, heliografsko, kserografirano), v nekaj zelo redkih primerih pa predstavljajo že kar natisnjene znanstvene razprave istočasno original disertacije;
popolni ali delni natisi v knjižnem tisku, v polknjižnem tisku (ofset) pa tudi s cenejšimi reprografskimi tehnikami;
- 2) s publiciranjem v nekonvencionalnih oblikah:
z mikroformami (mikrofilmi, mikrofiši, mikrokarticami, aperturnimi karticami)
na magnetnih trakovih, diskah ali drugih za obdelavo z računalnikom primernih pomnilnih medijih.

⊠ Besedi "publiciranje" in publikacija" sta v tem delu vse-skozi uporabljeni v najširšem pomenu in zajemata zato - vkladna s podobno definicijo, kot jo je že leta 1954 podal Tate⁽²³⁾ - vse oblike konvencionalne in nekonvencionalne, popolne ali delne tekstne prezentacije disertacij ne glede na fizično obliko, način reprodukcije in format, kar je različno od klasičnega pojmovanja publiciranja, ki je tesno povezano s tiskano obliko.

Vse omenjene oblike konvencionalnega publiciranja disertacij so popisane v BDL in tudi komentirane v njenem uvodnem delu na str. 10-12, medtem ko nekonvencionalnih oblik v njej povsem razumljivo ne zasledimo, saj se v Jugoslaviji doslej še niso uveljavile.

Zaradi praviloma silno omejenega števila izvodov je publiciranje originalnih disertacij še kako tesno povezano z vprašanjem njihove dostopnosti. Za to pa so najbolj pomembna določila o obveznem depozitu, tj. o tem, v kakšnem minimalnem številu izvodov mora doktorand predati disertacijo fakultetni upravi oziroma tajništvu znanstvene institucije in kdo je potem obvezan te izvode hraniti. Praksa v vsem svetu je, da so določene za to univerzitetne knjižnice, v katere morajo fakultetne uprave po končani obrambi predati vsaj 1 izvod disertacije. Ponekod je bila, in je še v veljavi, tudi praksa ali predpis, da mora biti disertacija natisnjena takoj po ocenitvi, tj. še pred obrambo disertacije; vsaj za ocenitev mora biti v takšnih primerih disertacija najprej predložena v rokopisu (strojepisu), čeprav potem končno velja kot original v omejenem številu izvodov (od 100 do 200) natisnjena disertacija.

V Jugoslaviji do objave Obče univerzitetne uredbe leta 1931 o nekih predpisih o depozitu originalov doktorskih disertacij ne moremo govoriti. S to uredbo pa je bilo prvič enotno za vse tri jugoslovanske univerze v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani predpisano, da morajo oddati doktorandi natipkano disertacijo v 5 izvodih, do tedaj so se rokopisne ali stroje-pisne disertacije predajale in shranjevale v enem samem izvodu a arhivih ustreznih fakultet. Najbolj sistematično so se še disertacije zbirale v univerzitetni knjižnici v Beogradu kot del že tedaj močne posebne zbirke jugoslovanskih in tujih, z zamenjavo pridobljenih disertacij. Z obvezo doktorandovega natisa disertacije v 100 izvodih od leta 1931 do leta 1948, pa čeprav samo v skrajšani obliki, se močno poveča

dostopnost disertacij v tej obliki, vendar ostane vprašanje depozita originalnih strojepisnih disertacij v univerzitetnih knjižnicah še vedno neenotno tretirano. Od leta 1948 do 1955 je bila v veljavi praksa, da doktorand preda fakultetni upravi strojepisno disertacijo v 5 izvodih, katerih kasnejši depozit pa ni bil določen s posebnim zakonskim predpisom, medtem ko je od leta 1955 z zakonom določen depozit vsake v Jugoslaviji obranjene disertacije z enim izvodom v vsaki univerzitetni knjižnici v Jugoslaviji, vendar se tudi ta predpis v praksi ne izvaja dosledno (iz BDL je npr. razvidno, da v obdobju 1955-1965 od 328 v Ljubljani obranjenih disertacij 100 ali 30,5 % originalov ni bilo predloženih Narodni in univerzitetni knjižnici v depozit in potemtakem tudi ne ostalim jugoslovanskim univerzitetnim knjižnicam.

Na depozit originalov disertacij sta neposredno vezani tudi ostali dve obliki dostopnosti disertacij, tj. zamenjava disertacij med univerzitetnimi knjižnicami in njihova medknjižnična izposoja.

Zamenjava disertacij se je razvila že v prejšnjem stoletju med zapadno evropskimi univerzitetnimi knjižnicami in je temeljila na dogovoru posameznih univerz oziroma univerzitetnih knjižnic. Zamenjava sploh, posebno pa še mednarodna, zahteva enakovredne partnerje tako glede obsega kot kvalitete izmenjanih disertacij. Danes sodelujejo v zamenjavi predvsem univerzitetne knjižnice tehle evropskih držav: Belgije, Danske, Francije, obeh Nemčij, Nizozemske, Švedske in Švice (zamenjava med temi je več ali manj recipročna in redna) pa tudi Jugoslavija, ki pa iz tujine disertacije predvsem prejema in jih tja zelo malo pošilja. Center za prejem tujih disertacij v okviru mednarodne zamenjave je v Jugoslaviji Univerzitetna biblioteka "Svetozar Marković" v Beogradu, ki hrani v svojih fondih sedaj že preko 145.000 tujih disertacij. Zamenjava originalnih jugoslovanskih disertacij pa je med univerzami

v Jugoslaviji na zvezni ravni praktično že urejena z zakonom o doktoratu znanosti⁽²⁴⁾, tj. z obveznim depozitom (primerjaj zgoraj) po enega izvoda disertacije v vsaki univerzitetni knjižnici v državi.

Medknjižnična izposoja disertacij - seveda pod običajnimi pogoji njihove prezenčne uporabe v čitalnici knjižnice, ki izposoja posreduje - je zlasti pomembna pri originalih disertacij, saj je to največkrat edina možna oblika dostopnosti neokrnjene disertacije na "daljavo", tj. ne da bi bilo treba morda iz nekega dosti oddaljenega kraja posebej obiskati univerzitetni center za sicer običajno edino možni ogled disertacije v univerzitetni knjižnici. Žal so v Jugoslaviji zaradi že skoraj pretirane skrbi za njih disertacije skoraj v vseh univerzitetnih knjižnicah kot rokopisna gradiva izključene iz medknjižnične izposoje - medknjižno izposoja dovoljujeta samo Univerzitetna biblioteka "Svetozar Marković" in Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.

Dostopnost seveda ni vprašljiva pri naslednji obliki njihovega publiciranja, tj. pri natisih disertacij, saj je možno natisnjene disertacije preprosto kupiti preko knjigotrške mreže oziroma si jih je mogoče izposoditi brez nekih omejitev iz večjega števila knjižnic. Konvencionalni načini natisov disertacij glede na tehniko tiskanja so že bili omenjeni, zanima nas zato še oblika natisov glede vsebinske popolnosti. V svetovni praksi zasledimo tele karakteristične oblike:

- 1) natis disertacij kot popolnoma samostojne publikacije, tj. v obliki knjige (neskrajšane disertacije) ali brošure (delni natisi, skrajšane disertacije);
- 2) natisi v zbirkah znanstvenih razprav (kot samostojni zvezki ali deli zvezkov), ki so posebno značilni za nemško in ameriško prakso⁽³⁾;
- 3) natisi disertacij v obliki člankov v znanstvenih časopisih

ali sestavkov v zbornikih kongresnih gradiv ipd. (praviloma v močno skrajšani obliki ali kot delni natisi);

- 4) kot avtorski povzetki (avtoreferati) (praksa predvsem v Sovjetski zvezi).

Najpogostejša oblika natisa je članek, kar potrjujejo tudi podatki iz BDL, po katerih je od skupno 480 (= 100 %) natisov disertacij 200 (41,7 %) člankov ali sestavkov v zbornikih, 169 (352 %) je natisov v celoti (kot knjige), 85 (17,7 %) delnih ali skrajšanih natisov (brošure) in 26 (5,4) avtorskih povzetkov. Praktično vse oblike v Jugoslaviji običajnih načinov natiskovanja disertacij pa so razvidne iz uvodnega dela v BDL, str. 11-12.

Nekonvencionalno publiciranje disertacij z mikroformami, predvsem z mikrofili ali mikrofiši, se je že močno uveljavilo v ZDA s sistemom firme Xerox University Microfilms^(1, 15), v zadnjem času prodira tudi v Evropo in s tem pridobiva mednarodni značaj⁽¹⁷⁾, v Jugoslaviji pa je še povsem neobičajno.

2.3 Bibliografska kontrola disertacij

Če hočemo seznaniti širši krog zainteresirane znanstvene javnosti s produkcijo novih disertacij, je treba bibliografske in vsebinske podatke o njih zajeti z njihovim, če se le da, neposrednim popisom in nato tako zbrane informacije na nek način publicirati v obliki najpreprostejših spiskov ali po raznih vidikih urejenih bibliografij ter jih s tem napraviti dostopne - na ta način smo vzpostavili njihovo bibliografsko kontrolo, tj. smo jih "bibliografsko publicirali", kar je tudi eden od načinov publiciranja disertacij v najširšem pomenu te besede.

S tem, da opozarja vsaj na obstoj, če že ne tudi kar na dejansko mesto hranjenja disertacij, pa je bibliografska kontrola tesno povezana tudi z dostopnostjo disertacij, tj. lahko jo imamo za nekako njeno sekundarno obliko; v tem je tudi njen veliki pomen.

Na osnovi zelo nepopolnih in nedoslednih statističnih podatkov, in zato seveda tudi zelo približne ocenitve, lahko predpostavljamo, da je trenutno po vsem svetu letno publiciranih 80.000 do 100.000 disertacij. V jugoslovanskem makroprojektu izgradnje sistema znanstvenih in tehničnih informacij v SFRJ⁽¹³⁾ iz leta 1971 je sicer ocenjeno njihovo število samo na nekako 70.000, vendar primerjava - prav tako z zelo aproksimativno oceno iz leta 1954⁽¹¹⁾, ki postavlja, da je lahko letno publiciranih od 60.000 do 100.000 disertacij - nakazuje, da mora biti v makroprojektu podano število disertacij sedaj vsekakor višje zaradi nenehne ekspanzije znanosti in univerz. Kakorkoli že, tudi najbolj pesimistična ocena letne svetovne produkcije disertacij da tako visoko številko, da je ž njo nujno utemeljena potreba po posebnih načinih oziroma po dopolnitvi obstoječih načinov bibliografske kontrole disertacij, zlasti še, če upoštevamo, da originalne disertacije kot "roko-pisna" gradiva niso praviloma registrirane v nacionalnih bibliografijah. Brez posebnega opozarjanja na nove disertacije pa ostanejo te znanstvenemu svetu nepoznane in že samo zato nedostopne, s tem pa tudi ostanejo skrite mnogoštevilne v njih zapisane nadvse aktualne in pomembne znanstvene in tehnične informacije.

Po uradni statistiki je bilo v Jugoslaviji od leta 1945 do vključno leta 1972 podeljenih 5792 doktoratov znanosti⁽²⁰⁾. Število podeljenih doktoratov seveda ni istovetno s številom doktorskih disertacij, saj so bili, ko je že bilo omenjeno preje (2.1), doktorati vse do leta 1952 še podeljeni tudi samo na osnovi rigorozov; žal za to obdobje dejanskega števila

doktoratov, ki so bili pridobljeni na osnovi disertacije ni moč ugotoviti, ker prav za to manjkajo zanesljivi podatki oziroma statistike. Na osnovi nepopolnih sekundarnih virov podatkov je bilo npr. v jugoslovanskem makroprojektu ocenjeno število disertacij od leta 1951 do 1968 na 2077⁽⁷⁾, kar bi dalo glede na celotno povojno obdobje do leta 1968 (4539 doktoratov) samo 45 %, kar je pa vsekakor nerealno malo. Če pa seštejemo podatke iz doslej objavljenih bibliografij disertacij glavnih petih univerzitetnih središč v Jugoslaviji za disertacije, ki so bile obranjene v letih 1945 do 1970[±] (glej prilogo 1, zaporedne številke 8, 13, 14, 15, 16, 17) dobimo število 4468, ki je že blizu dejanskega, katerega lahko s približkom ocenimo na 4600 do 4700 disertacij.

Najznačilnejši način bibliografske kontrole disertacij so še vedno samostojne bibliografije disertacij in zaključene bibliografije oziroma popisi disertacij, ki so nesamostojno objavljeni v znanstvenih revijah, zbornikih ipd.). Niso pa to edini načini. Bibliografsko kontrolo disertacij vzpostavimo tudi z: - objavljanjem podatkov o disertacijah v splošnih ali strokovnih popisnih in analitičnih bibliografijah hkrati s popisom drugih publikacij

- publiciranjem posamičnih analitičnih informacij o disertacijah v rubrikah za novitete oziroma morebiti tudi recenzije v znanstvenih časopisih

- uvrstitvijo kartotečnih listkov z opisi disertacij v splošne, zlasti pa še v posebej samo za registracijo disertacij namenjene listkovne kataloge knjižnic (predvsem univerzitetnih in nacionalnih)

- uvrstitvijo listkov s podatki o disertacijah v centralne kataloge disertacij za celotne regionalne ali nacionalne knjižnične sisteme (praksa npr. v obeh Nemčijah)

[±] Vzeta je gornja in spodnja meja; zajemanje disertacij je namreč glede na obdobje v različnih bibliografijah (primerjaj prilogo) neenotno.

- evidentiranjem in izdajanjem ustreznih popisov disertacijskih tem v izdelavi (to je prav posebna oblika bibliografske kontrole disertacij, katere nujnost je poudaril že leta 1948 Kričevskij⁽⁹⁾), ki pa se je že uveljavila npr. v Veliki Britaniji s posebno rubriko v letopisu "Scientific research in British universities and colleges 19../.." in v Franciji s podobnim obveščanjem v "Revue de l'enseignement superieur"⁽¹⁶⁾, pri nas pa podobnega evidentiranja in obveščanja še ne poznamo.

Najštevilnejši so seveda razumljivo konvencionalni načini bibliografske kontrole, tj. v kakršni koli obliki natisnjeni ali razmnoženi popisi oziroma objavljene informacije o disertacijah, katere je brez posebnih tehničnih pripomočkov možno brati s prostim očesom.

V državah z razvito računalniško tehniko in bibliotekarsko-bibliografsko dejavnostjo, predvsem v ZDA, pa se že uveljavlja nekonvencionalno publiciranje bibliografij disertacij na magnetnih trakovih, s katerih se lahko preko računalniških izhodnih enot izdelajo tematski spiski disertacij po posebnih zahtevah in profilih naročnikov ali pa tekoče oziroma retrospektivne bibliografije, ki se nato razmnožijo z običajnimi reprografskimi tehnikami. Zgleden primer takšne bibliografske kontrole disertacij predstavlja izdaja celotne retrospektivne pa tudi tekoče bibliografije ameriških disertacij ("Microfilm abstracts", "Dissertation abstracts", "Dissertation abstracts international"), ki jo publicira firma Xerox University Microfilms pod imenom DATRIX (= Direct Access to Reference Information: a Xerox service)^(1,15). DATRIX pa je samo eden od servisov, ki jih publicira ta firma za doktorske disertacije, saj izdaja poleg tega še originale disertacij v nekonvencionalni obliki na mikrofilmih in konvencionalno tiskano tekočo analitično bibliografijo ameriških (sedaj že tudi neameriških) disertacij (več o tem glej 3.1); tudi sam DATRIX servis lahko

imamo za mednarodnen, saj že vključuje tudi opise nekaterih evropskih in ne samo ameriških disertacij⁽¹⁷⁾.

Doktorske disertacije so nadalje zabeležene skupaj s članki tudi na magnetnih trakovih nekaterih velikih specializiranih informacijskih servisov, npr. na trakovih angleškega servisa INSPEC, s čemer se njihova nekonvencionalna bibliografska kontrola znantno razširi. V Jugoslaviji nekonvencionalnih oblik bibliografske kontrole za zdaj še ne poznamo.

Ne samo v Jugoslaviji, temveč tudi drugod po svetu, nastopajo pri bibliografskem zajetju bodisi originalov bodisi natisov disertacij mnoge težave. Za popolno zajetje originalov predstavljajo v mnogih deželah veliko prepreko še vedno nerešeni ali vsaj nedosledno izvajani predpisi o samem depozitu disertacij, naslednje, morda za samo bibliografsko informiranje o novih originalnih disertacijah še resnejše vprašanje, pa je povežano z nejasnostjo, kdo je zadolžen za sprotno in sistematično zbiranje podatkov o originalnih disertacijah; jasnost o slednjem je posebno pomembna zato, ker so strojepisni originali le izjemno zajeti v tekočih splošnih nacionalnih bibliografijah, saj le-te praviloma popisujejo samo tiskane publikacije. Kjer ni na nacionalni ravni s predpisom ali vsaj z dogovorom jasno določena organizacija (prominentna univerzitetna knjižnica, nacionalna knjižnica, bibliografska institucija), ki mora skrbeti za bibliografsko zajetje disertacij, je to prepuščeno lastni pobudi predvsem univerzitetnih knjižnic, ponekod tudi nacionalnih knjižnic, ali celo samo uprav fakultet, ki v okviru univerz podeljujejo doktorat, te pa žal prečestokrat s temi dragocenimi gradivi ne ravnajo primerno oziroma jih popisujejo nestrokovno.

V Jugoslaviji ni predpisa, ki bi določal institucije, ki bi bile obvezne sproti popisovati v Jugoslaviji obranjene disertacije, vendar opravlja to funkcijo zadnjih deset let še dokaj

zadovoljivo na lastno pobudo in v skladu z dolgoletno tradicijo zbiranja doktorskih disertacij Univerzitetna biblioteka "Svetozar Marković" z izdajanjem "Spiska prnova rukopisnih doktorskih disertacija" (več o spisku glej 3.2). Nosilca bibliografskega zajetja originalov disertacij bo vsekakor treba tudi formalno določiti, istočasno s tem pa poskrbeti, da se dosledno izvajajo že dolgo časa veljavna določila zakona o doktoratu znanosti⁽²⁴⁾ o obveznem depozitu originalov v naših univerzitetnih knjižnicah. Kako malomarno je bilo to določilo v praksi doslej izvajano lepo kaže že v sekciji 2.2 navedeni podatek o razmerju disertacij, ki jih dejansko hrani za obdobje 1955-1965 Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, in disertacij, ki so bile v tem obdobju obranjene; podobno sliko da tudi vpogled v Milišičevo bibliografijo disertacij s področja ekonomike za obdobje 1951 do 1965 (priloga 1/12), ki pokaže, da hrani Univerzitetna biblioteka "Svetozar Marković" samo 257 ali 61 % od skupno 421 v tej bibliografiji popisanih disertacij!

Natisi disertacij bi morali biti zajeti v institucijah, ki izdajajo nacionalne bibliografije. Vendar se tudi tam glede popolnosti zajetja pojavljajo težave. Ker mnoge nacionalne bibliografije registrirajo samo tiskane knjige, ne pa tudi sestavkov v zbornikih in posameznih zvezkih zbirk ter člankov v znanstvenih časopisih, s tem sam po sebi ostane nezajet velik procent natisov disertacij. Naslednja težava je v tem, da pri mnogih natisih disertacij pri naslovu ali tudi kje drugje ni posebej omenjeno, da gre za disertacijo. Če je poleg tega naslov natisnjene disertacije modificiran ali sploh bistveno drugačen od onega na originalu, takšne disertacije res ni mogoče bibliografsko zajeti. Teh težav so se bibliografi zavedali že zelo zgodaj in je npr. leta 1935 Bihl⁽³⁾ predlagal, da se sprejme predpis, ki bi izdajatelje obvezoval, da nekje v natisnjeni disertacij le-to vidno identificirajo kot takšno. 25 let kasneje izrečena ponovna podobna zahteva,

in sicer, da se na hrbni strani naslovne strani natisnjene disertacije napiše "disertacija"⁽²¹⁾, priča o tem, da se medtem položaj ni bistveno spremenil: tudi sedaj se pri natisih disertacij to dejstvo le redko zabeleži na vidnem mestu.

Gornje težave zelo nazorno kažejo, kako pomembno je za uspešno bibliografsko kontrolo disertacij, da urednik ustreznih bibliografskih servisov in njegovi sodelavci poznajo vse historične, formalne in pravne vidike doktorata (glej 2.1) ter oblikovanja, publiciranja in dostopnosti (glej 2.2), saj to odločilno pomaga pri zbiranju gradiv in nato njihovem izboru in urejanju ter nato k preglednosti in popolnosti publiciranih bibliografij. Njihov pomen je lepo razviden tudi iz Uvoda in Navodil za uporabo v BDL, str. 5-12.

3. BIBLIOGRAFIJE DISERTACIJ V JUGOSLAVIJI

3.1 Oblike in vrste bibliografij disertacij

V tem poglavju so popisane in komentirane predvsem samostojno in nesamostojno publicirane bibliografije disertacij, pa tudi druge oblike njihove bibliografske kontrole v Jugoslaviji. Bibliografije disertacij so obdelane glede na njihovo zunanjo obliko, tj. ločeno tekoče in ločeno retrospektivne, nato pa so predvsem zaradi njihove najpopolnejše informativnosti še prav posebej komentirani ne glede na obliko in vrsto analitični načini bibliografske kontrole disertacij, čeprav se s tem podvajajo nekateri podatki, ki so že bili predhodno navedeni pri popisih tekočih in retrospektivnih bibliografij.

Možne oblike in vrste bibliografij doktorskih disertacij je v skladu s klasično teorijo in pravili bibliografije podrobno opisal in analiziral sovjetski bibliograf G.G. Kričevskij v svoji obsežni razpravi⁽⁹⁾, ki jo lahko imamo za temeljno delo na tem specializiranem področju bibliografije sploh. Kričevskij najprej loči bibliografije disertacij v tekoče in retrospektivne, nato pa vsako od teh oblik takole dalje specifičira po značilnih vrstah:

tekoče bibliografije disertacij:

- splošne mednarodne
- splošne nacionalne
- bibliografije disertacij posameznih univerz/institucij
- bibliografije disertacij posameznih fakultet
- strokovne, tj. na eno predmetno področje oziroma znanstveno panogo omejene bibliografije disertacij;

retrospektivne bibliografije disertacij:

- splošne mednarodne
- splošne nacionalne
- bibliografije disertacij posameznih univerz/institucij
- mednarodne bibliografije disertacij po fakultetah
- nacionalne bibliografije disertacij po fakultetah
- bibliografije disertacij posameznih fakultet
- mednarodne strokovne bibliografije disertacij
- nacionalne strokovne bibliografije disertacij
- bibliografije disertacij posameznih visokih strokovnih šol.

Ta kategorizacija bibliografij disertacij, ki je bila postavljena že leta 1848, je povsem primerna tudi še dandanes, čeprav je morda nekoliko preveč podrobna. Dejansko so namreč tako za tekoče kot retrospektivne bibliografije disertacij značilne te osnovne vrste:

- splošna mednarodna, v kateri so popisane bibliografije disertacij ne glede na državnost, narodnost univerzitetne institucije in stroko
- splošna nacionalna, katero lahko morebiti še nadalje razdelimo glede na to, ali popisuje produkcijo doktorskih disertacij v celi državi (nacionalne bibliografije v širšem smislu) oziroma samo visokošolskih ustanov ali doktorandov določene etnične skupine (v državi ali celo ne glede na državo) (nacionalne bibliografije v ožjem pomenu) ali geografsko-ekonomsko oziroma politično zaključenega področja (nekakšne pokrajinske, regionalne bibliografije disertacij)
- institucijska (največkrat fakultetska), v kateri so popisane disertacije sprejete ali obranjene na določeni visokošolski ali znanstveni ustanovi, ki ima pravico podeljevati doktorat znanosti; to vrsto bibliografije disertacij je primerno specificirati glede na to ali popisuje disertacije celotne ustanove, tj. npr. vseh fakultet neke univerze, ali samo disertacije ene same fakultete, dasiravno gre v bistvu za eno in isto značilno zvrst bibliografije; eno in drugo podzvrst lahko kombiniramo z nacionalno in mednarodno

- bibliografijo s tem, da so skupaj popisane npr. disertacije tehniških fakultet in/oziroma visokih šol ene države ali večih držav (primerjaj Kričevskega nacionalne in mednarodne bibliografije disertacij po fakultetah)
- strokovna, v kateri so popisane samo disertacije, ki obdelujejo določeno panogo znanosti oziroma strokovno področje ne glede na ustanove, kjer so bile sprejete; pri tej bibliografiji je zelo smiselna nadaljnja delitev na mednarodno in nacionalno.

Kričevskij je svojo kategorizacijo (in v istem sestavku istočasno tudi najpopolnejšo svetovno zgodovino bibliografije disertacij) bogato ilustriral s primeri ustreznih vrst bibliografij disertacij, hkrati pa na koncu razprave sestavil še pregledno "skrito" mednarodno bibliografijo bibliografij disertacij (popisal je 132 bibliografij disertacij in 5 bibliografij bibliografij disertacij). Slednjo dopolnjujejo že v sekciji 1.3 naštetih uvodi v bibliografijo in splošne mednarodne bibliografije bibliografij. Novejše podatke za Sovjetsko zvezo pregledno prinaša Buist-ova⁽⁶⁾, za Francijo, obe Nemčiji, Veliko Britanijo in ZDA v vezanem besdilu v svojem članku Bishop⁽⁴⁾, za druge dežele pa predvsem najnovejši priročnik Malclèsove⁽¹⁴⁾ in zadnja, tj. 4. izdaja Bestermanna⁽²⁾.

V nadaljnjem je na osnovi pravkar naštetih virov ilustrirana modificirana kategorizacija bibliografij disertacij z nekaj najznačilnejšimi vzorci iz svetovne prakse; navedene so predvsem mednarodne bibliografije in tiste bibliografije, za katere ne najdemo vzorcev v dosedanji jugoslovanski praksi.

Mednarodna bibliografija disertacij:

- Catalogue des dissertations et écrits académiques provenant des échanges avec des universités étrangères et reçus par la Bibliothèque Nationale en 1882 (-1924). Paris,

Klinksieck 1884-1925. - Primer splošne tekoče mednarodne popisne bibliografije.

- Dissertation abstracts international. Ann Arbor, Xerox University Microfilms 1938- . - Primer splošne tekoče, sedaj že mednarodne, do nedavnega še nacionalne, analitične bibliografije?
- Hermann Mundt: Bio-bibliographisches Verzeichnis von Universitäts- und Hochschuldrucken (Dissertationen) vom Anfang des 16. bis Ende des 19. Jahrhunderts. Lief. 1-12. Leipzig, Carlsohn 1936-1942. - Primer splošne retrospektivne bibliografije.
- Répertoire des thèses de doctorat soutenues devant les universités de langue française. Montreal, Association des universités partiellement ou entièrement de langue française 1972- . - Primer tekoče institucijske (fakultetske) bibliografije.
- Theses of the social sciences: an international analytical catalogue of unpublished doctoral theses, 1940-1950. Paris, Unesco 1952. - Primer strokovne retrospektivne bibliografije.

Splošne nacionalne tekoče bibliografije disertacij imajo posebno bogato tradicijo v Franciji (Catalogue des thèses et écrits académiques; pričela izhajati že leta 1884, sedaj izhaja kot: Bibliographie de la France. 1e partie. Bibliographie officielle. Supplement D: Thèses), v obeh Nemčijah (Jahresverzeichnis der deutschen Hochschulschriften od leta 1885), v Švici (Jahresverzeichnis der schweizerischen Hochschulschriften. Catalogue des écrits académiques suisses od leta 1898), ZDA (Popisna: List of American doctoral dissertations printed in 1912(-1938), sedaj American doctoral dissertations; in analitična: Microfilm abstracts od leta 1934, od leta 1969

Dissertation abstracts international z obeležjem mednarodne bibliografije, glčj zgoraj) in na Nizozemskem (Catalogus van academische geschriften in Nederland verschenen od leta 1924 dalje), novejša pa je neprekinjena tekoča nacionalna bibliografska kontrola disertacij v Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji, Kanadi in ČSSR.

Od vseh v svetu publiciranih sistemov bibliografske kontrole disertacij so vsekakor najpomembnejši servisi firme Xerox University Microfilms, ki vključujejo:

- tekočo analitično bibliografijo disertacij (Dissertation abstracts international)
- tekočo popisno nacionalno bibliografijo (American doctoral dissertations)
- nekonvencionalno publiciranje originalnih disertacij (ameriških in kanadskih) na mikrofilmu oziroma preskrbovanje njihovih kserografskih kopij s preslikovanjem z mikrofilmov
- retrospektivno kumulativno (po želji tudi tekočo) bibliografijo ameriških disertacij na magnetnem traku hkrati z možnostjo tekočega SDI obveščanja in retrospektivnih predmetnih poizvedb s teh trakov v okviru servisa DATRIX (glej 2.3).

V Jugoslaviji najdemo sedaj že skoraj vse značilne vrste bibliografij disertacij kot so bile naštetе v prejšnjem modificiranem pregledu. V naslednjih treh sekcijah (3.2, 3.3 in 3.4) so popisane in komentirane samo najpomembnejše in dostopnejše, našteti pa so tudi najznačilnejši drugi načini bibliografske kontrole disertacij. Tako niso zabeleženi občasni letni ali večletni, vendar nekontinuirani, lapidarni in glede bibliografskega opisa zelo pomanjkljivi popisi disertacij, ki so se oziroma se objavljajo npr. v letnih poročilih ali občasnih internih glasilih univerz ali njihovih posameznih fakultet. Takšni so npr. občasni popisi disertacij v Glasniku Univerziteteta u Beogradu ali v Glasniku Univerziteteta u Novom Sadu;

izjemno so zabeleženi samo popisi disertacij, ki so bili objavljeni v Godišnjaku Univerzitet Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu za školske godine 1929/30-1932/33 in v Godišnjaku Hrvatskog Sveučilišta u Zagrebu za školske godine 1933/34. do 1938/39, ker že predstavljajo nekakšne zametke redne tekoče (institucijske) bibliografije disertacij posebno s tem, da se neposredno navezujejo na popis disertacij, ki je bil leta 1943 objavljen v zborniku Maša domovina (glej 3.3), in se z letem skladaajo tudi po načinu in izčrpnosti bibliografskega opisa.

Dalje niso upoštevane splošne ali strokovne bibliografije, razen nacionalnih, v katerih so disertacije registrirane pomešano z drugimi publikacijami, posebno še, če gre samo za evidentiranje natisov disertacij (npr. bibliografija A. Režeka: Bibliografija. 50 godina Veterinarskog fakulteta u Zagrebu 1919-1969. Zagreb 1971). Prav tako so zanemarjeni krajši občasni in nesistematično publicirani sezname disertacij v znanstvenih in strokovnih časopisih ali v bibliotekarskih glasilih (npr. seznam avtorja tega dela: Disertacije iz matematike in fizike, obranjene na Univerzi v Ljubljani 1919-1967, Obzornik za matematiko in fiziko 16 (1969) 1, str. 30-32, ki predstavlja poleg tega pravzaprav samo izvleček iz BDL). Takšni sezname, pregledi in evidence v splošnih in strokovnih bibliografijah predstavljajo hkrati s promocijskimi protokoli in arhivskimi gradivi univerz in fakultet (zapisniki o obrambah disertacij, ocenah referantov ipd.) dejansko šele vire za sistematično obdelane in urejene bibliografije disertacij. Podobne vire sem moral uporabiti tudi pri sestavi BDL; njihov popis na str. 13-14 le-te lepo kaže, kako raznovrstna gradiva je treba pregledati za sestavo ene same bibliografije disertacij.

Ker so v sekcijah 3.2, 3.3 in 3.4 jugoslovanske bibliografije disertacij popisane in podrobneje komentirane v vezanem

besedilu, so pri njih formalni bibliografski opisi opuščeni; zaradi večje preglednosti so pa vse bibliografije še enkrat kronološko popisane na prilogi 1, in sicer glede na značilni zunanji obliki: tekočo in retrospektivno, in s popolnim bibliografskim opisom.

3.2 Tekoče bibliografije disertacij v Jugoslaviji

O načrtni in zares popolni tekoči bibliografski kontroli originalnih in tudi tiskanih disertacij v Jugoslaviji doslej ne moremo govoriti. Dosedanji primeri tekočega bibliografskega publiciranja disertacij so bili sporadični in niso bili zasnovani kot neka oblika namenske bodisi analitične bodisi popisne bibliografske kontrole v jugoslovanskem merilu, temveč se ta karakteristika pojavlja samo kot nekakšno dopolnilo glavnemu namenu publiciranja tekočih popisov disertacij: tekoči popisi jugoslovanskih disertacij Univerzitetne biblioteke "Svetozar Marković" so npr. predvsem publicirani kot posebni seznam novitet te institucije, glavni namen v tujih jezikih napisanih izvlečkov jugoslovanskih disertacij v Bulletin scientifique je obveščanje tujine o dejavnosti znanstveno raziskovalnih in visokošolskih institucij sploh, ne pa signaliziranje v Jugoslaviji obranjenih disertacij. Edina zares načrtno zasnovana "nacionalna" bibliografija jugoslovanskih disertacij (vendar žal nedavno prekinjena) Referativni bilten doktorskih disertacija pa ima značaj analitične retrospektivne bibliografije. Sicer pa imamo v Jugoslaviji v zadnjih letih opraviti že z nekaj tekočimi popisi disertacij, ki imajo več ali manj značaj tekoče nacionalne ali institucijske bibliografije.

Za nekakšnega predhodnika tekoče (pravzaprav delno tekoče delno retrospektivne in samo na dela ene univerze omejene)

bibliografije disertacij v Jugoslaviji lahko imamo popise disertacij Vseučilišča v Zagrebu, ki so bili objavljeni za leta 1929/30 do 1932/33 v "Godišnjaku Univerziteta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu za školske godine 1929/30-1932/33" (priloga 1/1a), za leta 1933 do 1939 pa v "Godišnjaku Hrvatskoga sveučilišta u Zagrebu za školske godine 1933/34. do 1938/39." (priloga 1/1b); oba seznama je kasneje kumuliral in jima hkrati še dodal disertacije sprejete v letih 1939 do 1942 Vladimir Bazala v zborniku Naša domovina (glej 3.3), nakar so bili ti popisi prekinjeni. Disertacije so v obeh popisih razvrščene najprej po doktorskih naslovih, ki so istovetni z nazivi fakultet, pri teh pa po abecedi avtorjev. Bibliografski opis vsebuje te podatke: ime doktoranda, naslov disertacije, datum promocije, največkrat tudi ime referenta ali referentov. Podatkov o obsegu disertacij ni, niti ni dodatnih kazal. Popisani so originali, pa tudi nekaj natisov.

V Godišnjaku za leta 1929/30 do 1932/33 je popis vseh disertacij vključen pod tč. XVIII v rektorjevo poročilo, medtem ko so v Godišnjaku za leta 1933/34 do 1938/39 disertacije popisane ločeno za vsako fakulteto posebej v ustreznih poročilih let-let. Ne glede na razdrobljenost popisa v Godišnjaku 1933/34 do 1938/39 lahko imamo te popise v celoti, tj. v obeh Godišnjakih (pa tudi v kasnejši kumulaciji v Naši domovini, glej 3.3) že za prve zametke tekoče institucijske bibliografije disertacij v Jugoslaviji, dasiravno pri njih o nekakšni formalni bibliografiji res še ne moremo govoriti (primerjaj ugotovitve na str. 27 spodaj in str. 28 zgoraj).

Še najbližji samostojni nacionalni tekoči bibliografiji disertacij je "Spisak prinova rukopisnih doktorskih disertacija primeljenih u ... godini" Univerzitetne biblioteke "Svetozar Marković" v Beogradu. V njem so popisane samo disertacije obranjene v Jugoslaviji in sicer na osnovi deponitnih primerkov, katere knjižnica prejema po zakonu o doktoratu (glej 2.2).

Disertacije so urejene po grobih strokovnih skupinah. Podani so samo najosnovnejši elementi bibliografskega opisa: avtor, naslov, kraj in leto sestave disertacije, signatura, pod katero je disertacija shranjena v UB "Svetozar Marković" ter ime univerze in fakultete, kjer je bil podeljen doktorat; podatka o obsegu ni. Do leta 1971 je bil "Spisek" brez kazala, za leto 1972 pa mu je bilo dodano avtorsko kazalo. Popisani so samo originali disertacij.

Še nekoliko dalj časa, od leta 1953 dalje, izhajajo v enem svetovnih jezikov napisani izvlečki nenatisnjenih jugoslovanskih disertacij sicer nesamostojno, vendar od leta 1961 že v posebni rubriki "Thèses de doctorat", v glasilu jugoslovanskih akademij znanosti "Bulletin scientifique" (priloga 1/2). Žal gre pri tem za precejšnjo selekcijo in niso objavljeni izvlečki vseh jugoslovanskih disertacij, kar potrjuje podatek iz BDL, da je bilo od leta 1953 do vključno leta 1968 v njem registriranih samo 76 ali 16 % disertacij od skupnega števila 472 v tem obdobju v Ljubljani obranjenih disertacij. (O izvlečkih v Bulletin scientifique glej podrobneje sekcijo o analitični kontroli disertacij (3.4) pa tudi sekcijo o ažurnosti publiciranja disertacij (4.6.2).)

Sistematično pa je začela izdajati leta 1969 pravo tekočo analitično bibliografijo svojih disertacij Univerza v Sarajevu s publikacijo "Doktorske disertacije - rezimeji" (priloga 1/4). V njej dejansko niso objavljeni samo izvlečki, temveč nekakšni "avtoreferati" disertacij (primerjaj 2.2). Avtoreferati so v tej bibliografiji razporejeni po strokah. Žal so tudi ti popisi očitno selektivni in ne zajemajo vseh na Univerzi v Sarajevu obranjenih disertacij. (Podrobnejše o bibliografiji glej sekcijo o analitični kontroli disertacij 3.4).

Univerza v Sarajevu ima še eno obliko obveščanja javnosti o vsebini na njej obranjenih disertacij. V rubriki "Naučni rad"

svojega Biltena namreč redno prinaša informacijo o promocijah novih doktorjev znanosti hkrati z objavo skrajšane ocene komisije za obrambo ustreznih disertacij, in sicer običajno pod naslovom: "Novi doktori nauka - promocije od ... do ... godine".

V splošnih tekočih bibliografijah narodov Jugoslavije so disertacije registrirane takole:

V "Bibliografiji Jugoslavije. Knjige, brošure, muzikalije" so popisane samo natisnjene disertacije, isto velja tudi za tekočo hrvaško in makedonsko bibliografijo. Izjema je edino "Slovenska bibliografija", v kateri so poleg natisnjenih popisane pomešano z drugimi publikacijami tudi strojepisne originalne disertacije, ki jih je bila prejela Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in so bile obranjene na Univerzi v Ljubljani oziroma tudi na drugih univerzah v Jugoslaviji in v tujini, če so seveda njihovi avtorji Slovenci.

3.3 Retrospektivne bibliografije disertacij v Jugoslaviji

Medtem ko je publiciranje tekočih bibliografij disertacij predvsem pomembno zaradi zahtev sedanjega časa po hitrem informiranju o najnovejših rezultatih znanstveno raziskovalnega dela, je velika vrednost retrospektivnih bibliografij v njihovi mnogostranosti. Retrospektivni popisi disertacij, zlasti za daljša zaključena obdobja, ne kažejo samo razvoja posameznih univerz in sploh znanstvene misli, temveč naslovi v njih registriranih disertacij odsevajo razmere in razvoj določenih kulturnih, nacionalnih, političnih in geografskih sredin. Pomembne niso torej samo zaradi gradiv, ki jih popisujejo, ampak v nemajhni meri tudi same po sebi kot vir in predmet kulturno zgodovinskih in družbeno ekonomskih raziskav.

Retrospektivne bibliografije so običajno popisne, posebno, če gre za starejša gradiva in daljša časovna obdobja, v novejšem času pa se uveljavljajo tudi analitične. Takšna je tudi jugoslovanska nacionalna retrospektivna bibliografija disertacij, ki je izhajala od leta 1966 do leta 1970 pod naslovom "Referativni bilten doktorskih disertacija" (priloga 1/9) in v kateri je bilo v 14 zvezkih objavljenih 3342 izvlečkov disertacij, ki so bile obranjene na naših univerzah od leta 1945 dalje, registriranih pa je bilo tudi nekaj disertacij, ki so bile sprejete v obdobju med obema in med drugo svetovno vojno, ter disertacij jugoslovanskih avtorjev, ki so bile obranjene na univerzah v tujini. V posebnem zvezku je izšlo tudi avtorsko kazalo avtorjev s pripadajočimi naslovi disertacij za prvih deset zvezkov. Žal je formalni bibliografski opis disertacij dokaj nepopoln, manjka predvsem podatki o obsegu in slikovnem gradivu disertacij. (Več o tej bibliografiji glej sekcijo o analitični bibliografski kontroli 3.4.)

Vse ostale retrospektivne bibliografije disertacij v Jugoslaviji so popisne ali opisne in so bile praktično vse objavljene, podobno kot tekoče, šele po drugi svetovni vojni. Pred tem je izšel kot kumulacija in istočasno nadaljevanje tekočih popisov Vseučilišča v Zagrebu za leta 1929-1929 (glej 3.2) samo en retrospektivni pregled, in sicer dr. Vladimirja Bazale "Doktorske disertacije od godine 1929. do 1942." (priloga 1/5). Objavljen je bil v zborniku Naša domovina in je popisal disertacije zagrebške univerze. V tem popisu so disertacije najprej urejene po nazivih, za katere je bil podeljen doktorat (npr. dr.phil.), v okviru teh pa po imenih doktorandov. Zabeležen je datum promocije in imena referentov, dodana je tudi informacija o morebitnih natisih. Obseg disertacij ni naznačen; bibliografija tudi ni opremljena s pomožnimi kazali.

Popis Vl. Bazale v Naši domovini je prvi primer retrospektivne institucijske bibliografije disertacij v Jugoslaviji. V

povojnem obdobju, točneje od leta 1951, pa je bilo nato objavljenih že kar presenetljivo veliko število retrospektivnih institucijskih bibliografij disertacij, ki so v nadaljnjem podrobneje opisane.

Najbolj zaključena retrospektivna bibliografija disertacij v Jugoslaviji je leta 1969 publicirana "Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968", tj. BDL (priloga 1/14), ki jo je sestavil Jože Kokole, avtor tega magistrskega dela, in ki služi pri tem kot delovna predloga in priloga. BDL je tudi najpopolnejša, saj ni v njej izpuščena niti ena uspešno sprejeta ali obranjena disertacija na univerzi in še drugih občasno doktorski naslov podeljujočih institucijah v Ljubljani v tem obdobju. Način bibliografskega opisa v njej in načini ureditve ter opremljenosti so razvidni iz samega priloženega originala in zato niso posebej opisani kot pri drugih bibliografijah. V BDL so popisani vsi originali in praktično vse oblike natisov disertacij.

Po osnovni karakteristiki je BDL institucijska bibliografija, saj registrira predvsem disertacije obranjene na Univerzi v Ljubljani (669 od skupno 690). Glede na to, da popisuje tudi disertacije - število teh je majhno (21), vendar ne zanemarljivo -, ki so bile obranjene na drugih visokošolskih in znanstvenih ustanovah v Ljubljani, in s tem hkrati v celoti pokriva zaključeno nacionalno in geografsko področje, pa lahko imamo BDL tudi za nacionalno bibliografijo disertacij v ožjem pomenu oziroma za nekakšno pokrajinsko bibliografijo po drugi strani.

Še pred izdajo BDL je leta 1966 v glasilu slovenskih bibliotekarjev Knjižnica isti avtor predhodno objavil njen kronološki pregled, ki pokriva malenkostno krajše obdobje kot BDL, pod naslovom "Doktorske disertacije obranjene v Sloveniji"

1920-1965" (priloga 1/10). Bibliografski opis je skromen in sestoji samo iz štirih podatkov: imena avtorja, naslova disertacije, imena fakultete in datuma promocije; podatka o obsegu ni. Ureditev je najprej po letih, v okviru teh pa po datumih promocije doktorandov. Popis dopolnjujeta dve pomožni kazali: po strokah na osnovi UDK in kazalo osebnih imen, ki jih najdemo v naslovih disertacij. V nekem oziru je popis nekoliko popolnejši kot v BDL, saj je v njem zabeleženih tudi 20 disertacij obranjenih od leta 1952 do 1965 na Teološki fakulteti v Ljubljani, ki so v BDL opuščene (primerjaj tudi BDL, str. 5 spodaj). Popisani so samo originali disertacij.

BDL najbližja po opremljenosti in načinu bibliografskega opisa je "Bibliografija doktorskih disertacija obranjenih na Sveučilištu u Zagrebu za stjecanje naučnog stupnja doktora nauka u razdoblju od 1950. do 1969. godine", katero je sestavila Dubravka Kritovac (priloga 1/17). Od popisa ljubljanskih disertacij se zagrebška bibliografija (skrajšano tudi: BDZ) razlikuje v tem, da so disertacije v njej najprej razvrščene po letih in v okviru teh po strokah, je torej urejena kronološko-predmetno, medtem ko je ljubljanska vseskozi strokovno po UDK skupinah. Zamišljena je kot del popolne retrospektivne bibliografije disertacij Vseučilišča v Zagrebu, v kateri bodo, potem ko bo delo zaključeno v celoti in natisnjeno, registrirane disertacije od leta 1874 do leta 1969. Ta prvi del celotne retrospektive je zato dejansko še "roko-pisen", tj. izdan kot kserografirani strojepis v vsega 23 izvodih; BDZ je zato zelo redko dostopna, saj je na voljo samo v jugoslovanskih univerzitetnih oziroma nacionalnih in univerzitetnih knjižnicah, ker je bil samo tem dostavljen po en izvod.

Bibliografski opis vsebuje te podatke: ime avtorja, naslov disertacije, kraj in leto publiciranja, format in obseg, način publiciranja (strojepis, kserografsko kopirano ipd.),

ime fakultete, na kateri je bila disertacija obranjena, imena članov komisije za obrambo disertacije, datum obrambe, datum promocije, hranišče originalne disertacije, dalje sta zapisana še znanstvena panoga, za katero je bil podeljen doktorski naslov, in podrobna označitev vsebine disertacije z UDK vrstilcem oziroma vrstilci; zabeleženo je tudi, če je disertaciji morebiti priložen povzetek v enem jugoslovanskih ali enem tujih jezikov. Pri izgubljenih ali pogrešanih originalih je zabeležen tudi podatek o morebitnem natisu, da se s tem vsaj delno nadomesti izguba originala. Osnovni popis je kronološko-predmetni, dopolnjujejo ga številna pomožna kazala: abecedno kazalo avtorjev, pregled fakultet, kazalo doktorjev po fakultetah, stvarno kazalo po UDK vrstilcih in abecedno predmetno kazalo.

Disertacije Univerze v Beogradu od njene ustanovitve leta 1905 iz dotedanje Velike šole do leta 1969 so popisane v seriji retrospektivnih bibliografij: "Doktorske disertacije na Beogradskom univerzitetu 1905-1950" (priloga 1/7), za katero je gradivo zbral in uredil Jugoslovanski bibliografski institut, "Bibliografija doktorskih disertacija, 1951-1963" (priloga 1/8a), katero je zbrala in uredila Milica Dodić in je izšla tudi v vzporedni angleški izdaji pod naslovom "Bibliography of the theses, 1951-1963" (priloga 1/8b), ter kot zadnja "Popis doktorskih disertacija, 1964-1969" (priloga 1/15), ki sta ga skupno uredila Milica in Dušan Dodić. Skupno je v teh treh bibliografijah popisanih 2122 disertacij.

Bibliografski opis v vseh treh je sestavljen iz naslednjih elementov: Imena avtorja, naslova disertacije, datuma obrambe, podatka o obsegu in prilogah, podatka o načinu publiciranja, podatka o tem, ali disertacijo hrani UB "Svetozar Marković". V koliko je bila disertacija natisnjena je dodan tudi popolni bibliografski opis natisa. Disertacije so v vseh zvezkih te serije bibliografij razvrščene v grobe strokovne

skupine, v okviru teh pa po abecedi avtorjev. Vsi zvezki so brez pomožnih kazal.

Prvi popis disertacij obranjenih na Univerzi v Sarajevu je objavila leta 1966 Smilja Kuzmić kot: "Bibliografija doktorskih disertacija Sarajevskega univerziteteta 1949-1964" (priloga 1/11) v glasilu Društva bibliotekarjev BiH Bibliotekarstvo. Bibliografski opis je sestavljen samo iz tehle elementov: imena avtorja, naslova disertacije, kraja in leta publiciranja, načina publiciranja, podatka o obsegu, ilustracijah in tabelah, formata v cm in datuma obrambe. Osnovna ureditev je po grobih strokovnih skupinah, dopolnjuje jo avtorsko kazalo, Popisani so samo originali disertacij.

Disertacije iz gornjega popisa in še disertacije za leta 1965 do 1970 so popisane v Biltenu Univerziteteta u Sarajevu št. 39 pod naslovom "Hronološki pregled doktorskih disertacija obradenih na fakultetima Univerziteteta u Sarajevu" (priloga 1/16). Bibliografski opis je kratek: ime avtorja, naslov disertacije, leto obrambe in ime fakultete, kjer je bila disertacija obranjena. Obseg ni naznačen, prav tako ni nobenih dodatnih kazal. Popisani so samo originali.

Tudi Univerza v Skopju je objavila leta 1969 retrospektivno bibliografijo na njej obranjenih disertacij pod naslovom "Bibliografija na doktorskite disertaciji ođbraneti na Univerzitetot vo Skopje. Bibliography of doctoral dissertations defended at the University of Skopje" (priloga 1/13). Bibliografija je objavljena vzporedno v makedonskem in angleškem jeziku in sicer tako, da so opisi disertacij natisnjeni na vsaki strani v dveh kolonah: na levi je makedonsko besedilo, na desni pa angleško. Bibliografski opis zajema samo: ime avtorja, naslov disertacije, datum obrambe; podatka o obsegu ni. Ureditev je strokovna po znanstvenih panogah. Bibliografija je brez kakršnih koli pomožnih kazal. Glede izčrpnosti opisa in

opremljenosti je torej dokaj skromna, njena velika vrlina pa je v vzporednem makedonskem in angleškem besedilu. Popisani so samo originali.

Vsi doslej našteti retrospektivni popisi disertacij imajo izrazit značaj univerzitetnih tj. institucijskih bibliografij. Že leta 1951 pa je bila v Starinah JAZU, knjiga 43, publicirana prva jugoslovanska posebna strokovna bibliografija disertacij, izredno skrbno sestavljena ter opremljena z bogatimi bio-bibliografskimi opombami in citati virov ter večimi kazali. To je delo M.D. Grmeka "Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika (1660-1865)" (priloga 1/6). Bibliografija ni zanimiva samo z bibliografskega stališča, ker predstavlja tudi v svetovni bibliografiji sploh, bibliografiji disertacij pa še posebej, izredno kvaliteten dosežek, temveč je zelo velik tudi njen kulturno zgodovinski pomen.

Bibliografski opis je v Grmekovi bibliografiji zelo bogat in vključuje vse možne podatke, ki jih je avtorju kljub časovni odmaknjenosti uspelo zbrati. Sestavljen je iz standardnega opisa: imena avtorja, naslova disertacije, kraja in datuma publiciranja, podatka o obsegu in formatu, in iz trodelne bibliografske opombe: v prvem delu je s kratkim stavkom ali dvema opisana vsebina disertacije (anotacija), v drugem je podana včasih že prav izčrpna biografija avtorja disertacije s poudarkom na njegovem zdravniškem delovanju, v tretjem delu pa so naštetih viri, iz katerih je Grmek črpal podatke o disertaciji in njenem avtorju. Disertacije so urejene najprej po petih univerzah (Graz, Dunaj, Budim, Padova in Pavia), s katerih izvirajo disertacije, v okviru teh pa kronološko; slednji vidik je tudi prevladujoč in dejansko karakterističen. Glavni popis dopolnjujejo: avtorsko in predmetno kazalo ter spisek knjižnic, kjer so shranjene originalne disertacije. Kulturno zgodovinsko je dragocen pregled najvažnejše uporabljene lite-

rature na petih gosto potiskanih straneh. Zelo pomemben je tudi uvodni tekstovni del, ki govori najprej o zgodovini doktorata in disertacij sploh, nato pa posebej o problemih bibliografske kontrole starih medicinskih disertacij in o ureditvi bibliografije le-teh. Popisani so originali, ki pa so v večini primerov že kar natisnjeni.

Z delom "Bibliografija doktorskih disertacija iz oblasti ekonomskih nauka" Đorđe Milišića (priloga 1/12) smo Jugoslovani dobili tudi nacionalno strokovno bibliografijo disertacij. V bibliografiji so ne glede na fakultete ali doktorski naslov zajete disertacije, ki obravnavajo ekonomska vprašanja in so bile obranjene v obdobju od leta 1951 do leta 1965. Najprej je bila bibliografija objavljena leta 1966 nesamostojno in z nekoliko daljšim naslovom (glej prilogo 1/12a) v časopisu Ekonomist, takoj naslednje leto pa jo je Zavod za ekonomska istraživanja v Beogradu izdal tudi samostojno in sicer tako, da je separatu iz Ekonomista dodal spredaj naslovno stran, zadaj pa na straneh I-XIII dodatna kazala, ter vse skupaj zvezal v brošuro, ki je poleg tega izšla kot deseti zvezek redne zbirke tega inštituta "Radovi" (priloga 1/12b). Bibliografski opis disertacij vsebuje teleelemente: ime avtorja, naslov disertacije (pri disertacijah, ki so bile napisane v slovenščini ali makedonščini tudi prevod naslova v srbohrvaščino), datum obrambe, podatek o obsegu, ime fakultete in, z zabeležbo kraja, univerze, na kateri je bila disertacija obranjena. Disertacije so razvrščene v 26 strokovnih skupin, v okviru teh pa po abecedi avtorjev. V samostojni brošuri so osnovnemu tekstu iz Ekonomista dodana še tale kazala: avtorsko, kazalo vseh visokih šol oz. univerz, na katerih so bile disertacije obranjene, in še seznam disertacij, (pravzaprav kazalo k disertacijam), katerih originalni žvrod hrani UB "Svetozar Marković" v Beogradu. Popisani so samo originali.

Če pregledamo bibliografije disertacij v Jugoslaviji v celoti,

tj. retrospektivne in tekoče, ugotovimo, da je Jugoslavija vpeljala njihovo bibliografsko kontrolo dokaj pozno (primerjaj shemo št. 1 v sekciji 4.3), da pa se je položaj zadnje čase že močno popravil in je treba za zdaj sicer že številna, vendar še vedno nepovezana prizadevanja predvsem poenotiti in koordinirati.

Za Jugoslavijo, posebno za Slovenijo in Hrvaško, so razen naštetih jugoslovanskih tekočih in retrospektivnih bibliografij disertacij zelo zanimive tudi bibliografije disertacij univerz na Dunaju in Grazu, saj je tam študiral in tudi branil disertacije velik del jugoslovanske starejše generacije inteligentov. Ker so potemtakem v teh bibliografijah registrirane tudi disertacije jugoslovanskih avtorjev, njihovo poznavanje prav tako prispeva k bibliografski kontroli jugoslovanskih disertacij. Takšne bibliografije so:

- Verzeichnis über die seit dem Jahre 1872 an der Philosophischen Fakultät der Universität in Wien eingereichten und approbierten Dissertationen. Bd. 1-4. Wien 1935-1937. - Zv. 1-3 pokriva leta 1872-1933, zv. 4 pa leta 1934-1937 za filozofsko fakulteto na Dunaju in 1872-1937 za filozofsko fakulteto v Innsbrucku.
- Lisl Alker: Verzeichnis der an der Universität Wien approbierten Dissertationen 1937-1944. 1945-1949. 1950-1957. 1958-1963. Wien 1952-1965. - 4 zv.
- Die Dissertationen der Technischen Hochschule Wien aus den Jahren 1901-1953. Wien 1955.
- Franz Kroller: Dissertationen-Verzeichnis der Universität Graz 1872-1963. 1963-1965. Graz 1964-1968. - 2 zv.

3.4 Analitična bibliografska kontrola disertacij v Jugoslaviji

Ker so originalne disertacije ne glede na razne možnosti njihove dostopnosti kot so opisane v sekciji 2.2 še vedno praviloma težko dosegljive je posebno za njihovo tekočo bibliografsko kontrolo najprimernejša oblika bibliografskega publiciranja z izvlečki. Pri tem je važno, da ločimo med izvlečkom (abstract, Referat) kot najbolj informativno in zato najpomembnejšo obliko bibliografskega publiciranja disertacij z analitično (referatno) metodo njihovega opisa in povzetkom (oziroma avtoreferatom, glej 2.2) kot najkrajšo še dopustno oziroma zaradi izčrpnosti in vendar konciznosti zaključene prezentacije vsebine disertacije še celo zelo smiselno skrajšano obliko običajnega primarnega publiciranja disertacij, katero še lahko imamo za primarni dokument in ne za njegov sekundarni prikaz.

Tudi analitično bibliografsko publiciranje lahko kategoriziramo v več vrst in to ne samo glede na obsežnost, izčrpnost in informativnost sekundarnih vsebinskih kondenzatov disertacij, ki je lahko različna[⊗], vendar je tu za vse različne načine sekundarnega prikaza vsebine uporabljen generični izraz "izvleček", temveč predvsem glede na način njihovega publiciranja in/oziroma bibliografske diseminacije podatkov o njih.

Najbolj popolna oblika analitične bibliografske kontrole je tekoče publicirani referatni časopis disertacij. Na nacionalni ravni so takšno kontrolo že dosti zgodaj uveljavili v ZDA z izdajo Microfilm abstracts leta 1938 in z najnovejšim

[⊗] Primerjaj najnovejši osnutek nemškega standarda za oblikovanje prikazov vsebin dokumentov DIN 1426 "Inhaltsangaben in der Dokumentation. Entwurf." April 1972.

načinom izdavanja te publikacije od leta 1969 dalje kot Dissertation abstracts international (primerjaj 2.3 in 3.1) že tudi v mednarodnem okviru. Sicer pa nacionalnih referatnih časopisov, ki bi bili publicirani samo za bibliografsko kontrolno disertacij ni zaslediti, tudi ne v deželah, kjer je produkcija disertacij velika, npr. Franciji, obeh Nemčijah, Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji.

Prav presenetljivo blizu tega, da prične izdajati analitično tekočo bibliografijo disertacij je že bila nedavno tega žugoslavija s svojim "Referativnim biltenom doktorskih disertacij" (priloga 1/9), ki bi se lahko glede na to, da je več ali manj v celoti retrospektivno obdelal obdobje od leta 1945 do 1969, po ažurnosti publiciranja že skoraj spremenil v tekoči referatni časopis, vendar je prenehal izhajati.

Pomembna karakteristika Referatnega biltena doktorskih disertacija je v tem, da je bil natisnjen po izbiri naročnikov bodisi na običajnem papirju bodisi na kartonskem papirju na listih formata A4 v obliki primerni za preoblikovanje v in-formacijsko kartoteko. Na vsakem listu (enostransko natisnjem) so izvlečki disertacij (8 po številu) že grafično oblikovani kot kartotečne enote in je treba list samo še razrezati v 8 kartic. Ob nakupu večih izvodov te bibliografije je možno oblikovati več kartotek, ki se urejajo po različnih vidikih (vsebini disertacij, avtorjih, fakultetah ipd.), lahko pa se tudi vključijo v druge tematske ali kako drugače urejane kartoteke; možnosti konvencionalne uporabe bibliografije so torej vsestranske. Bibliografski opis vsebuje tele elemente: podrobni UDK vrstilec oz. vrstilce, ime avtorja, naslov disertacije, ime fakultete in, z navedbo kraja, univerze, kjer je bila disertacija obranjena, leto obrambe in izvleček. Izvlečki disertacij so sortirani po UDK vrstilcih. Praviloma so popisani strojepisni originali, izjemno pa je registriranih tudi nekaj natisov disertacij.

Nekoliko številnejši so samostojni referatni, običajno letni, popisi disertacij posameznih univerz. Takšne institucijske analitične bibliografije disertacij so posebno značilne za ZDA, kjer je bilo npr. leta 1954, kot navaja Tate⁽²³⁾, publiciranih kar 43 letnih analitičnih seznamov disertacij posameznih univerz. V Jugoslaviji publicira takšne popise s tekočo bibliografijo "Doktorske disertacije - rezimei" (priloga 1/4) od leta 1969 Univerza v Sarajevu. Zanimivo je, da so v njej objavljeni izvlečki disertacij po obsegu že nekje med izvlečkom in povzetkom oziroma avtoreferatom, mnogi so slednjemu celo bližji in zato lahko imamo to publikacijo tudi za zbornik povzetkov disertacij. Žal je ob izčrpni vsebinski informaciji, ki jo dajejo avtoreferati te publikacije, bibliografski opis preskromen, saj zajema samo te podatke: ime avtorja, naslov disertacije, datum obrambe in ime fakultete; podatka o obsegu ni. Popisani so samo originali.

Vprašanje je, koliko je tekoča analitična nacionalna ali institucijska bibliografija disertacij povsod tudi smiselna. Nacionalna je vsekakor primerna samo za velike države (ZDA, Sovjetska zveza), kjer je produkcija disertacij zelo velika. Smiselna je mednarodna analitična bibliografija, zlasti če je povezana z istočasnim mikrofilmskim publiciranjem originalov disertacij in vzporednimi popisnimi bibliografskimi servisi na magnetnih trakovih, kot jih je npr. že organizirala firma Xerox University Microfilms (glej 2.3 in 3.1).

Sicer pa je od analitične bibliografske kontrole disertacij najpomembnejše nesamostojno objavljanje izvlečkov v predmetno specializiranih referatnih časopisih bodisi v posebnih rubrikah (srečamo redkeje) bodisi pomešano z izvlečki drugih dokumentov. Prvo obliko zasledimo tudi v Jugoslaviji: to je že omenjena (glej 3.2) rubrika "Thèses de doctorat" v referatnem časopisu "Bulletin scientifique" (priloga 1/2). Bibliografski opis vsake v tej rubriki registrirane disertacije

vsebuje tele elemente (po vrstnem redu zapisa): vrstilec oz. vrstilce UDK, naslov disertacije v tujem jeziku, naslov disertacije v originalnem jugoslovanskem jeziku, ime avtorja, institucija, kjer je avtor zaposlen kot raziskovalec, izvleček v enem tujih jezikov, datum obrambe in ime fakultete in univerze, na kateri je bila disertacija obranjena. V okviru rubrike so disertacije razvrščene v skupine po znanstvenih panogah. Zajeti so samo originali. Veliki pomen tega načina bibliografske kontrole jugoslovanskih disertacij je v tem, da z informiranjem o njihovem obstoju in vsebini seznanja svetovno znanstveno javnost s stanjem in napredkom znanosti v Jugoslaviji.

V praksi je bolj pogosta druga oblika nesamostojnega objavljjanja izvečkov disertacij. V tujini npr. objavljajo izvečkete referatni časopisi: Bulletin signalétique, Metals abstracts, World aluminium abstracts, vse serije pri: Referatyv-nij žurnal, vse 3 sekcije Science abstracts, Biological abstracts, Psychological abstracts, Sociological abstracts itd. V seriji jugoslovanskih referatnih časopisov "Bilten dokumentacije" (po domače tudi "Zeleni bilten"), ki jih izdaja JCTND v Beogradu, doktorske disertacije praviloma žal niso zabeležene, pa tudi v druge, tako ali tako maloštevilne jugoslovanske referatne servise zaidejo izvlečki disertacij samo slučajno.

Nikakor ne smemo zanemariti tudi nesamostojnega objavljjanja izvlečkov disertacij v bibliografskih rubrikah znanstvenih in tehničnih časopisov, kjer so izvlečki disertacij praviloma pomešani z izvlečki drugih dokumentov. Praksa objavljjanja izvlečkov disertacij v znanstvenih časopisih je zelo neenotna in še v primerih, kjer je prej izjemno kot praviloma uveljavljena, imamo opraviti s precejšnjo selekcijo. Objavljanje je odvisno predvsem od razumevanja in bibliografske razgledanosti urednika časopisa.

Podobno kot povzetki se publicirajo tudi izvlečki ali recenzije disertacij stalno ali občasno v glasilih univerz oziroma institucij, ki podeljujejo doktorat, pa tudi v rubrikah namenjenih poročanju o znanstvenem delu v dnevnikih ali tedenskih časnikih. Mnogokrat je pri tem težko potegniti mejo med povzetkom in izvlečkom, npr. pri analitičnem poročanju v priilogi "Aktualne vijesti" glasila zagrebske univerze "Sveučilišni vjesnik" ali v letih 1962 in 1963 v rubriki "Nove disertacije" dnevnika "Borba", v katero so predsedniki komisij za oceno disertacij obranjenih na raznih univerzah v Jugoslaviji objavljali nekakšne recenzije disertacij⁽⁸⁾.

Nesamostjno objavljanje izvlečkov disertacij v referatnih časopisih, bibliografskih rubrikah znanstvenih časopisov in občasno celo v dnevnem časopisju predstavlja najučinkovitejši način, da informacije o disertacijah prodrejo dejansko do tistih, ki jih rabiho in tudi koristno uporabijo. Znanstveniki in raziskovalci namreč redno spremljajo samo določene bibliografske popisne in analitične vire in primarne časopise s svojega ozko specializiranega strokovnega področja - ali vsaj naj bi jih stalno pregledovali, kar pa npr. v Jugoslaviji ni pravilo, vendar je to že vprašanje osveščenosti potencialnih uporabnikov informacijskih uslug. INDOK servisov pa tudi njihove ustrezne vzgoje v uporabi informacijskih virov, o katerem na tem mestu ni primerno razpravljati - in pri tem mimogrede registrirajo za njih zanimive disertacije.

Iz pravkar podanega pregleda analitične bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji je razvidno, da je pri nas prav najučinkovitejša oblika informiranja o disertacijah, t.j. z objavljanjem izvlečkov disertacij v referatnih časopisih in v bibliografskih rubrikah znanstvenih časopisov, najslabše razvita, saj ne najdemo izvlečkov disertacij niti v "Biltenu dokumentacije JCTND".

4. ANALIZA BIBLIOGRAFSKE KONTROLE DISERTACIJ V JUGOSLAVIJI GLEDE NA B D L IN DRUGE BIBLIOGRAFIJE DISERTACIJ

4.1 Primernost BDL za analizo bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji

BDL je izredno primerna kot vzorec in predloga za raziskavo in ocenitev načinov in oblik bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji sploh z več vidikov. Njena velika prednost in vendar pomembnost tudi za problematiko tekočega publiciranja je v časovni zaključenosti, saj zajema celotno rast Univerze v Ljubljani in več ali manj odseva ekspanzijo in postopno disciplinarno preusmerjanje znanstveno raziskovalnega dela od humanističnih študij - kar je bilo pogojeno s prizadevanji, da se od tuje oblasti osvobojeni narod afirmira predvsem s svojo kulturo in s, sicer zaradi političnih razmer v stari Jugoslaviji precej zavirano, vendar vseskozi prisotno državotvorno sposobnostjo - do prenosa obsega in teže raziskav v povojni Jugoslaviji na področja prirodoslovno matematičnih, biomedicinskih in aplikativnih znanosti. S slednjim se ljubljanska univerza in sploh univerze v Jugoslaviji vključijo v svetovne tokove, kjer se je bilo znanstveno delo z eksponencialno rastjo in ob pravi "eksploziji" informacij že precej prej preusmerilo na omenjena znanstvena področja.

Pri BDL je posebno pomembna doslednost in izčrpnost bibliografskega opisa samih originalov disertacij in skoraj stodontno realizirana bibliografska kontrola natisov disertacij za celotno petdesetletno obdobje, kakršno je težko zaslediti v drugih podobnih retrospektivnih bibliografijah^{*}. Nadalje

^{*} Zelo težko je presoditi, koliko natisov disertacij v BDL ni zajetih; morebitne "izgube" so zanemarljive, ker so bili za BDL natančno pregledani katalogi NUK in vsi dostopni arhivski in bibliografski viri (glej njihov popis v BDL, 13-14)

je zelo poučen tudi način ureditve gradiva v njej in njena opremljenost s kazali. Vendar samo naslonitev na BDL ne bi zadostovala za objektivno presojo bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji in opremljenosti jugoslovanskih bibliografij disertacij, zato jo dopolnjuje primerjalna analiza vseh drugih bibliografij disertacij. Ocenjene oziroma komentirane so oblike in vrste bibliografij disertacij v Jugoslaviji, nato izčrpnost in ažurnost zajetja disertacij v njih, popolnost bibliografskega opisa in opremljenosti z dodatnimi kazali, nazadnje pa so samo glede na BDL, tj. glede na strukturo v njej popisanih originalov in natisov disertacij, prikazani še: ažurnost publiciranja disertacij, njihova dostopnost v knjižnicah, jeziki, v katerih so bile napisane, ter znanstveni časopisi in zbirke, v katerih so bile natisnjene.

Od 17 bibliografij disertacij, ki so popisane v prilogi 1, je za analizo upoštevanih samo 16. Dosledno sta namreč zane-marjena popisa disertacij v obeh Godišnjakih zagrebškega vseučilišča za leta 1929 do 1939 (priloga 1/1a,b), prvič, ker sta način in izčrpnost bibliografskega opisa v njih enaka kumuliranemu popisu disertacij, ki je bil objavljen v zborniku Naša domovina (priloga 1/5), in, drugič, zato ker ju lahko imamo samo za predhodnici prave tekoče bibliografije disertacij v Jugoslaviji. Z referenco na tekočo številko v prilogi 1 je pri vsaki tabeli, na kateri so pregledno zbrani za analize potrebni podatki, še posebej naznačeno, katere bibliografije disertacij so v njej upoštevane.

4.2 Primernost oblik in vrst bibliografij disertacij v Jugoslaviji

Strukturo tekočih in retrospektivnih bibliografij disertacij v Jugoslaviji kaže tabela 1. Na njej so s priloge 1 upoštevane vse bibliografije od tekoče številke 2 do 17, tj. 16

T a b e l a 1

Oblike in vrste bibliografij disertacij v Jugoslaviji

S = objavljeno kot samostojna publikacija

N = nesamostojno publicirana bibliografija

Vrsta Oblika		Nacio- nalne	Insti- tucij- ske	Stro- kovne	SKUPAJ		SKUPAJ	
					vendar ločeno S in N	%	S + N	%
Tekoče	S	1	1		2	12,5	3	18,7
	N	1			1	6,3		
Retrospe- ktivne	S	1	6	1	8	50,0	13	81,3
	N		4	1	5	31,2		
Skupaj	S	2	7	1	10	62,5	16	
	N	1	4	1	6	37,5		
SKUPAJ S + N		3	11	2	16	100%	16	100%
%		18,7	68,8	12,5	100%		100%	

bibliografij. Pri bibliografiji 8 je upoštevana verzija a, tj. srbskohrvatski original, in pri bibliografiji 12 samostojno publicirana izdaja pod b. V rubrikah je zabeležena frekvenca izdajanja retrospektivnih in tekočih bibliografij disertacij glede na 3 glavne kategorije: nacionalne, institucijske in strokovne (predmetne).

Tabela pokaže, da poznanjši obliki z 81,3 % zdaleč prevladujejo retrospektivne, glede na vrsto pa so s 68,8 % najštevilnejše institucijske bibliografije, glede na način publiciranja pa je bilo največ bibliografij (62,5 %) objavljenih kot samostojna publikacija.

Število tekočih bibliografij (2 nacionalni in 1 institucijska) ustreza, saj podaja ena (Spisak prinova UB "Svetozar Marković") tekoči letni pregled novih disertacij za vso Jugoslavijo (za popolnost prikaza glej 4.3), druga (rubrika "Thèses de doctorat" v Bulletin scientifique) pa omogoča na zelo primeren način vključevanje informacij o jugoslovanskih disertacijah v svetovni sistem informacij. Število institucijskih retrospektivnih bibliografij je samo po sebi upravičeno, ker skoraj v celoti pokrivajo vsaj produkcijo disertacij petih jugoslovanskih univerz (Beograd, Ljubljana, Sarajevo, Skopje, Zagreb) za obdobje 1950-1968, za dve univerzi (Beograd, priloga 1/7, 8,15 in Ljubljana, priloga 1/14) pa celo za celotno obdobje njunega obstoja. Za Vseučilišče v Zagrebu je obdobje med obema svetovnima vojnama le delno pokrito s popisom Vl. Bazale (priloga 1/5), medtem ko je vse starejše obdobje še neobdelano. Vsekakor pa je število institucijskih retrospektivnih bibliografij zelo veliko glede na število strokovnih: doslej sta bili objavljeni samo 2 (12,5 %) in še od teh ima Grmekova (priloga 1/6) močan značaj posebne bibliografije, ker je v njej poudarek na popisu disertacij zdravnikov jugoslovanskega porekla in ne samo na popisu disertacij s področja medicine kot znanosti.

Razmerje 11 : 2 med institucijskimi in strokovnimi bibliografijami disertacij je vsekakor neprimerno in to dejstvo delno ublaži samo to, da so v večini institucijskih bibliografij disertacije vsaj v glavnem popisu razvrščene po strokah (glej 4.5). Zares je obžalovati, da je število publiciranih strokovnih bibliografij disertacij minimalno, saj predstavljajo prav te poleg objavljjanja izvlečkov disertacij v referatnih časopisih najprimernejši način, da informacije o disertacijah zanesljivo prodrejo do specialistov za posamezne panoge znanosti. Kako pomembno je publiciranje strokovnih bibliografij je poudarjal že Kričevskij⁽⁹⁾, ki je celo predlagal, da bi morala biti nacionalna bibliografija disertacij pravzaprav

publicirana področno, tj. v večih serijah analitičnih strokovnih bibliografij.

4.3 Izčrpnost in ažurnost zajetja jugoslovanskih disertacij v bibliografijah

Izčrpnost zajetja originalov in natisov disertacij v bibliografijah glede na vsebinsko izčrpnost popisov (popisne : analitične bibliografije) kaže tabela 2. Popolnost zajetja velja za časovni in/oziroma predmetni okvir, ki so si ga postavili uredniki bibliografij za vsako bibliografijo posebej. Upoštevano je 16 bibliografij disertacij, in sicer od št. 2 do 17 po prilogi 1.

Nepopolnost zajetja je značilna predvsem za tekoče bibliografije disertacij, medtem ko je zajetje pri retrospektivnih bibliografijah, seveda v zadanih okvirih, praviloma popolno; izjema je Referativni bilten doktorskih disertacija, ki naj bi analitično popisal vse disertacije od leta 1945 do 1970, pa primerjava števila v njem registriranih disertacij (3342) s skupnim številom disertacij, ki so popisane v šestih povojno obdobje zajemajočih bibliografijah disertacij (priloga 1/8,13, 14,15,16,17) (4468), takoj opozori na velike vrzeli v njem (tj. v Referativnem biltenu ... ni zajetih vsaj 25 % disertacij). Od 16 bibliografij disertacij jih 6 (oz. 37 %) popisuje tudi natise disertacij, 5 od teh (31 %) jih zajame samo delno, ena (6 %) pa v celoti. Od skupno 13 retrospektivnih bibliografij jih skoraj polovica, tj. 6, popisuje natise, če pa upoštevamo, da so v Grmekovi bibliografiji (priloga 1/6) popisane predvsem natisnjene disertacije, ki pa veljajo kot originalne (zato je tudi ta bibliografija uvrščena v rubriko 2), potem pa celo več kot polovica. Grmekova bibliografija je nadalje uvrščena v kolono 2, tj. med popolne popise originalnih

T a b e l a 2

Izčrpnost zajetja originalov in natisov disertacij
v jugoslovanskih bibliografijah disertacij

R = retrospektivne bibliografije

T = tekoče bibliografije

Izčrpnost zajetja Izčrpnost opisa	Popisani samo originali		Popisani ori- ginali in na- tisi		SKUPAJ vendar ločeno za R in T %		SKUPAJ R + T %		
	nepo- polno	v celoti	natisi nepo- polno	vsi na- tisi v vseh oblikah					
	1	2	3	4	5		6		
Popisne biblio- grafije	R	6	5	1	12	75,0	13	81,3	
	T	1			1	6,3			
Anali- tične biblio- grafije	R	1			1	6,3	3	16,7	
	T	2			2	12,5			
Skupaj	R	1	6	5	1	13	81,3	16	100%
	T	2				3	18,7		
SKUPAJ R+T	4	6	5	1	16	100%	16	100%	
%	25,0	37,0	31,0	6,0	100%		100%		

OPOMBA: Glede na tekoče oštevilčenje v prilogi 1 so v posameznih kolonah registrirani podatki za naslednje bibliografije disertacij:

kolona 1 - 3 (popisna T), 9 (analitična R) in 2 in 4 (analitični T)

kolona 2 - 6, 10, 11, 12, 13, 16 (vse retrospektivne)

kolona 3 - 5, 7, 13, 17 (vse retrospektivne opisne)

kolona 4 - 14 (retrospektivna opisna)

disertacij zaradi izredno vestnega popisa, čeprav je jasno, da avtorju za tako daleč nazaj segajoče obdobje gotovo ni uspelo najti in v bibliografiji zabeležiti prav vseh disertacij.

Popolnost zajetja disertacij v bibliografijah glede na obstoj univerz oziroma visokošolskih ustanov, ki so podeljevale doktorat na ozemlju Jugoslavije, pa je razvidna iz sheme 1, ki nakazuje tudi ažurnost publiciranja retrospektivnih bibliografij disertacij (za kronologijo primerjaj tudi prilogo 1). Še zdaleč ni popolno zajetje disertacij Vseučilišča v Zagrebu, medtem ko so disertacije univerz v Beogradu in v Ljubljani že v celoti popisane v ustreznih bibliografijah; isto velja za univerzi v Sarajevu in Skopju, medtem ko za najmlajše univerze (Novi Sad, Niš, Priština) takšnih bibliografij še ni.

Če na shemi 1 primerjamo leto ustanovitve univerze z letom objave prve, čeprav glede časovnega zajetja disertacij morda še vedno nepopolne, retrospektivne bibliografije na njej sprejetih disertacij, dobimo takšno sliko o ažurnosti jugoslovanskih bibliografij disertacij:

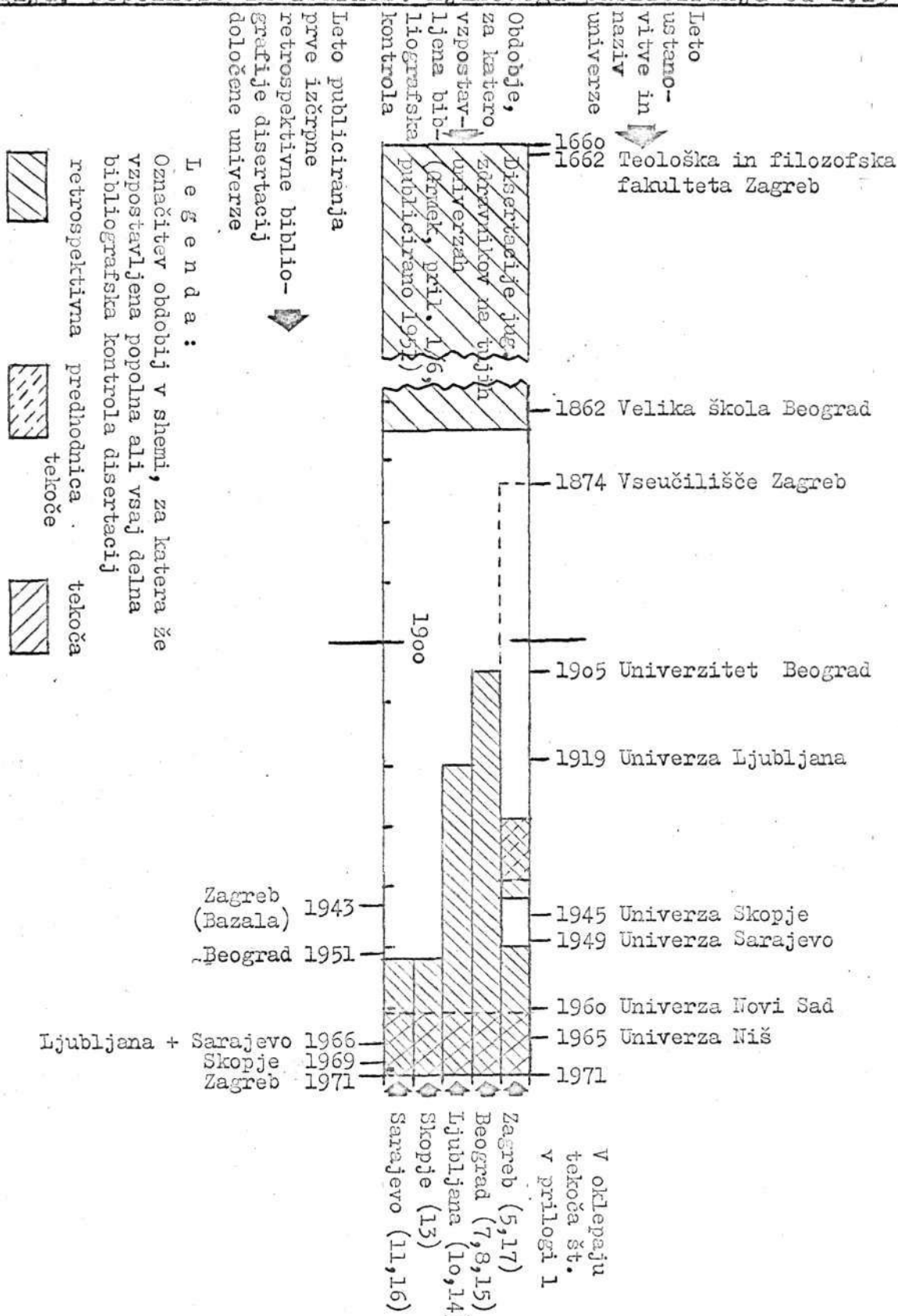
Univerza	Leto ustanovitve [ⓧ]	Leto publiciranja prve bibliografije disertacij	Razlika v letih = ažurnost publiciranja bibliografije	Tekoča št. bibliografije v prilogi 1
Zagreb	1874	1943	69	5
Beograd	1905	1951	46	7
Ljubljana	1919	1966	47	10
Skopje	1945	1969	24	13
Sarajevo	1949	1966	17	11

[ⓧ] Predhodnici univerz v Zagrebu (teološka in filozofska fakulteta 1662) in v Beogradu (Velika škola 1862) tu nista upoštevani

Gornji pregledi in kronološki popis jugoslovanskih bibliografij disertacij na prilogi 1 kažejo, da lahko govorimo o

S h e m a 1

Zgodovina najpomembnejših jugoslovanskih bibliografij disertacij glede na leta ustanovitve posameznih univerz -kronologija, popolnost in ažurnost njihovega publiciranja od 1.1971

pomembnejši bibliografski kontroli disertacij šele po letu 1951, kljub temu, da izkazujejo nekatere jugoslovanske univerze do takrat že lepo tradicijo, prav pa se je publiciranje bibliografij disertacij razmahnilo šele po letu 1966, saj je bilo prav v obdobju 1966 do 1971 objavljenih 10 (59 %) od skupno 17 v prilogi 1 popisanih jugoslovanskih bibliografij disertacij.

4.4 Popolnost bibliografskega opisa v jugoslovanskih bibliografijah disertacij

V koliko bi bile vse disertacije tehnično opremljene kot to zahtevajo predpisi oziroma priporočila (primerjaj 2.1) in bi bili na njih primerno zabeleženi tudi vsi podatki v zvezi s sprejetjem in obrambo, oblikovanje samega bibliografskega opisa disertacij njihovemu popisovalcu ne bi predstavljalo nekih posebnih problemov. Žal se dogaja še sedaj, da temu ni tako, in nastajajo težave pri doslednem vključevanju vrste nujnih formalnih podatkov v celotni bibliografski opis. Takšne težave so še razumljive in opravičljive pri sestavi retrospektivnih bibliografij, zlasti če gre za daleč nazaj segajoča časovna obdobja - zaradi raznih neprilik (npr. vojn) in reorganizacij visokošolskih institucij, nekaj pa tudi zaradi malomarnosti nekaterih fakultetnih uprav, so se s časom namreč mnogi podatki in same disertacije založile ali izgubile oziroma so bile celo uničene - nikakor pa ni razumljivo, da so podatki pomanjljivi ali celo originali disertacij nedostopni tudi pri sestavljanju tekočih bibliografij disertacij, ki so bile obranjene nedavno tega, čeprav to žal po lastnih izkušnjah avtorja še zdaleč ni tako redek primer.

Glavni problem je torej pridobivanje podatkov, ki jih je mnogokrat možno zbrati šele po zelo zamudnem iskanju. S tem in

s še drugimi težavami sem se moral spoprijeti tudi pri sestavi BDL. Ker so te v njej podrobneje našteje v Uvodu in Navodilih za uporabo (str. 5-12), jih tukaj ne ponavljam.

Standardni bibliografski opis (avtor, naslov dela, kraj in leto izdaje, podatki o obsegu in, morebiti, o formatu) za zares popoln opis originalov disertacij ni dovolj informativen in ga je treba še dopolniti s specifičnimi elementi, tj. formalnimi in vsebinskimi podatki o disertaciji in njenem avtorju. Zelo koristno je zabeležiti tudi informacijo o morebitnem natisu oziroma natisih disertacije, ker se s tem poveča njena dostopnost. Posebno za tekočo bibliografijo pa je pomembna vključitev analitičnega dela bibliografskega opisa, tj. izvlečka (referata, abstrakta). Takšni specifični elementi so v bibliografijah disertacij delno vključeni v standardni bibliografski opis ali pa zabeleženi posebej v bibliografski opombi. Pri popisu jugoslovanskih tekočih, retrospektivnih in še posebej analitičnih bibliografij disertacij (3.2, 3.3, 3.4) so za vsako bibliografijo našteji tudi vsi elementi popisnega in analitičnega dela bibliografskega opisa. Ti podatki so zbrani v tabeli 3, kjer je prikazana frekvenca njihove uporabe v posameznih vrstah in oblikah bibliografij disertacij. S priloge 1 so upoštevane vse bibliografije disertacij od št. 2 do št. 17, tj. skupno 16 bibliografij; bibliografije, ki tvorijo serijo popisov disertacij Univerze v Beogradu (priloga 1/7,8,15) so torej upoštevane vsaka kot samostojna bibliografija, dasiravno bi jih lahko jemali tudi kot celoto, saj so v njih bibliografski opisi enaki.

Razen podatka o avtorju in naslovu disertacije, ki sta v vsakem popisu nujna, ne najdemo nobenega drugega elementa bibliografskega opisa v vseh bibliografijah disertacij. Od standardnih delov bibliografskega opisa nastopa največkrat (točno v polovici bibliografij) podatek o obsegu, sledita podatka o letu publiciranja in načinu publiciranja. Vsaj v tretjini vseh

bibliografij nstopajo ostali standardni elementi. Z izjemo podatka o obrambi, ki nastopa od vseh (standardnih in specifičnih) elementov bibliografskega opisa sploh največkrat (v dveh tretjinah bibliografij) in podatka o fakulteti, kjer je bila disertacija branjena, nastopajo ostali podatki dokaj redko. Glede na sicer precejšnjo uporabo UDK v knjižnicah je presenetljivo majhno število bibliografij, kjer bil za vsako posamezno disertacijo določen tudi podrobni UDK vrstilec. Če primerjamo popis disertacij v sekcijah 3.2 do 3.4 vidimo, da je zdaleč najbogatejši bibliografski opis v BDL (manjkata samo podatka o povzetku in citirani literaturi ter katerikoli element analitičnega dela opisa) in v BDZ (priloga 1/17) (manjka samo podatek o citirani literaturi in morebitnih ilustracijah, pri analitičnem delu opisa pa gesla in izvleček), sledi jima Grmekova bibliografija (priloga 1/6).

4.5 Obličnost jugoslovanskih bibliografij disertacij

4.5.1 Osnovna razvrstitev disertacij v bibliografijah. Disertacije je možno v osnovnem popisu razvrstiti glede na namen publiciranja ali po presoji urednika bibliografije po vseh znanih vidikih, tj. po zunanjih bibliografskih karakteristikah ali vsebinskih elementih disertacij, s tem da so možne glede na specifičnost gradiv tu še posebne razvrstitve, npr. po univerzah oziroma drugih za podelitev doktorata pooblaščenih institucijah, po fakultetah posameznih univerz, po doktorskih naslovih ipd.

Načine razvrstitve disertacij v osnovnih popisih jugoslovanskih bibliografij disertacij kaže tabela 4, v kateri je zabeležena frekvenca uporabe posameznih načinov osnovne razvrstitve glede na zunanjo obliko bibliografij disertacij (tekoče : retrospektivne). S priloge 1 so upoštevane bibliografije 2-17.

T a b e l a 4

Ureditev osnovnega popisa disertacij v jugoslovanskih bibliografijah le-teh

Velikost vzorca: 16 bibliografij disertacij

R = retrospektivne bibliografije

T = tekoče bibliografije

Način ureditve osnovnega popisa	Oblika bibliografije		SKUPAJ I		SKUPAJ II	
	R	T	%		%	
stvarna sistematska po UDK	2		2	12,5	11	68,7
	6	3	9	56,2		
kronološka čista kronološka	3 [≠]		3	18,7	4	25,0
	1		1	6,3		
po doktorskih nazivih ^{≠≠}	1		1	6,3	1	6,3
S k u p a j	13	3	16	100%	16	100%
	%	81,3	18,7	100%	100%	100%

[≠] Pri Grmekovi bibliografiji (pril. 1/6) je sicer razvrstitev najprej po univerzah in v okviru teh kronološka, vendar je prav slednja dominantna in je bibliografija zaradi tega uvrščena v to skupino in ne v skupino posebej za ureditev po institucijah.

^{≠≠} Kar je praktično istovetno z ureditvijo po fakultetah!

Očitno je zdaleč največkrat uporabljena razvrstitev po predmetnih skupinah (56 % bibliografij disertacij), sledi kronološka z znatno nižjim procentom (25 %), zelo redka pa je razvrstitev po UDK sistematskih skupinah (12,5 %).

4.5.2 Opremljenost bibliografij disertacij s kazali oziroma dodatnimi prëgledi. Pogostnost uporabe posameznih pomožnih kazal in pregledov glede na ureditev osnovnih popisov disertacij v bibliografijah le-teh je prikazana na tabeli 5. Enako kot na tabeli 4 so s priloge 1 upoštevane vse bibliografije od tekoče št. 2 do 17 (16 bibliografij).

Skupno število 19 kazal v skupno 16 bibliografijah disertacij priča o tem, da so v tem oziru praviloma zelo slabo opremljene, to toliko bolj, ker odpade kar 10 (52,6 %) oziroma polovica kazal na vsega 2 bibliografiji (BDL in BDZ); samo za ti dve in še za Grmekovo lahko trdimo, da so zares primerno opremljene. Nobenega pomožnega kazala nima 8 bibliografij, tj. točno polovica od 16 v prilogi 1 popisanih. Od vrst kazal dominirajo avtorska (6 oziroma 31,6 %), sledijo sistematska po UDK (3 oziroma 15,8 %), medtem ko so stala zastopana z dvema ali enim primerkom. Zelo majhno število abecednih predmetnih kazal (2) ne sme presenetiti, saj je iz tabele 4 razvideti, da prevladuje v večini osnovnih popisov ureditev po strokovnih skupinah, s čemer se zmanjša potreba po pomožnem abecednem predmetnem kazalu. Ostale podrobnosti so razvidne iz tabele.

4.6 O samem publiciranju originalov disertacij glede na BDL

V dosežanjih sekcijah tega poglavja so bili analizirani res samo različni vidiki publiciranja bibliografij disertacij. V tej sekciji so prikazani še nekateri vidiki samega publiciranja originalov in natisov disertacij, ker je njihovo poznavanje koristno tudi za razumevanje bibliografske kontrole disertacij po eni strani in je tesno vezano na samo izdajo BDL kot delovne predloge magistrskega dela po drugi strani.

T a b e l a 5

Opremljenost bibliografij disertacij s pomožnimi kazali
(pogostnost posameznih kazal glede na ureditev glavnega popisa)

Vrsta kazala [Ⓜ]	Način ureditve glavnega popisa					S k u p a j		
	stvarni sist. UDK	stvarne skupine	časovni	kronološki / kron. / UDK	po inst. / oz. fak.	% I ⁺ 100% = 16	% II ⁺⁺ 100% = 19	
avtorsko	2	2 [Ⓜ]	1	1		6	37,5	31,6
abecedno predmetno			1	1		2	12,5	10,5
sistematsko (UDK)			2	1		3	18,7	15,8
kronološko	1					1	6,3	5,3
imensko ^{ⓂⓂ}			1			1	6,3	5,3
mentorjev oz. referentov	1			1		2	12,5	10,5
doktorandov po institucijah/ fakultetah	1			1		2	12,5	10,5
seznam univerz /institucij		1		1		2	12,5	10,5
S k u p a j I	5	3	5	6		19		100%
%	26,3	15,8	26,3	31,6		100%		
S k u p a j II		8		11		19		
tj, združeno po dve koloni								
%		42,1		57,9		100%		
BREZ KAZAL		6	1		1	8		
%		37,5	6,3		6,3	50,0		

- [Ⓜ] Grmekova bibliografija (pril. 1/6) ima tudi kazalo knjižnic oz. institucij, ki hranijo disertacije; to tu zanemarjeno
- ^{ⓂⓂ} V "Spisku prinova UB Sv. Markovič" (pril. 1/3) se avtorsko kazalo prvič pojavi leta 1971.
- ^{ⓂⓂⓂ} tj. kazalo, v katerem so popisana osebna, včasih tudi geografska imena iz naslovov disertacij
- ⁺ tj. % glede na velikost vzorca = 16 bibliografij disertacij
- ⁺⁺ tj. % glede na skupno število vseh pomožnih kazal v 16 bibliografijah vzorca

4.6.1 Struktura publiciranja disertacij po BDL. Rezultati, ki jih dajejo podatki izluščeni iz BDL, so več ali manj karakteristični za publiciranje disertacij v vsej Jugoslaviji; koliko to drži seveda ni mogoče povsem absolutno določiti, ker ne obstoja za nobeno univerzo bibliografija, ki bi v takšnem obsegu registrirala vse načine publiciranja originalnih disertacij posebno pa njihovih natisov kot je to storjeno v BDL in zato seveda tudi ni mogoče opraviti ustreznih enakovrednih primerjalnih analiz.

V BDL je registriranih za obdobje od leta 1920 do konca leta 1968 690 originalov disertacij, katerih struktura je glede na zunanji način publiciranja takale: zdaleč največ disertacij, tj. 449 ali 65,1 %, je bilo oddanih v strojepis, nadaljnjih 120 (17,4 %) je bilo z različnimi cenjenimi reprografskimi tehnikami (ciklostil, heliografsko, kserografsko itd.) razmnoženih s strojepisne predloge - ker imamo lahko slednje v bistvu tudi za strojepisne, je torej skupaj strojepisnih originalov 569 (82,5 %) -, 33 (4,8 %) disertacij je takšnih, ki so že bile natisnjene predane kot originali (od tega 7 v klasičnem knjižnem tisku in 26 v ofsetni tehniki), 32 disertacij (4,6 %) pa je bilo predloženih v pravem rokopisu, tj. v enem samem dejansko z roko napisanem izvodu. 56 ali 8,1 % originalov disertacij je izgubljenih in za njih ne vemo, v kakšni obliki so bile predložene.

Od 690 disertacij je bilo v kakršni koli obliki natisnjenih 360 (52,2 %), tj. za malenkost več kot polovica, medtem ko ostalih 330 ni bilo nikoli natisnjenih. Nekatere od teh 360 disertacij so bile natisnjene tudi po večkrat v različnih oblikah (neskrajšano, njihovi odlomki ali poglavja, njihovi povzetki ipd.). Skupno je bilo vseh natisov 480 (100 %), njihova struktura pa je takale: neskrajšanih natisov 169 (35,2 %), vseh skrajšanih natisov v kakršni koli obliki 311 (64,8 %). Struktura skrajšanih natisov je naslednja (procent je določen

glede na število vseh natisov, tj. 480): samostojni delni ali skrajšani natisi 85 (17,7 %), sestavki v knjigah, priložnostnih zborniki in kongresnih gradivih 14 (2,9 %), članki v znanstvenih časopisih 186 (38,8 %) in močno skrajšane disertacije kot povzetki (rezimei) 26 (5,4 %). Članki v znanstvenih časopisih in sestavki v serijsko publiciranih zbornikih so potemtakem vsekakor najbolj razširjena oblika natisa disertacij. V BDL je 201 (100 %) takšnih člankov, seveda z upoštevanjem tistih, ki predstavljajo istočasno že tudi originalne disertacije ("natis=original"). Publicirani so bili v 97 (100 %) časopisih in serijskih publikacijah, od tega je 66 (68%) domačih (jugoslovanskih) s 148 sestavki (73,6 %) in 31 (32 %) tujih s 53 (26,4 %) sestavki.

Glede na to, da njihovo publiciranje vsekakor odseva tudi splošno jugoslovansko prakso, je zelo zanimivo vedeti, v katerih časopisih so bili sestavki objavljeni in kakšna je pogostnost njihovega objavljanja, zato je priložen na prilogi 2 abecedni seznam časopisov, in sicer posebej za domače in posebej za tuje časopise. V BDL so registrirani tudi natisi izvlečkov disertacij v Bulletin scientifique; število letih je glede na skupno število originalnih disertacij, ki so bile obranjene od leta 1953, ko je ta referatni časopis začel izhajati, zelo skromno, vsega jih je 76 (glej tudi 3.2).

Publiciranje disertacij v zbirkah (serijah) je zanimivo iz istega razloga kot publiciranje člankov, prav zato je priložen tudi njihov abecedni seznam s pogostnostjo publiciranja disertacij v posamezni zbirki (priloga 3). V zbirkah je bilo z upoštevanjem originalov=natisov publiciranih 119 disertacij (od tega zdaleč največ, tj. 114 v šestih zbirkah), tj. 23,6 % glede na število natisnjenih disertacij oziroma 17,2 % glede na celotno število natisov disertacij. Največkrat so bile disertacije objavljene v publikacijah SAZU in Inštituta "Jožef Stefan": 29 v Poročilih IJS (sedaj, v BDL še Nuklearni institut

"Jožef Stefan"), 27 v Razpravah SAZU in lo v Delih Slovenske akademija znanosti in umetnosti.

4.6.2 Ažurnost publiciranja disertacij. Zanimiva ni samo ažurnost natisov disertacij, temveč tudi čas, ki poteče med predajo disertacije in njeno obrambo oziroma dokončnim sprejetjem (slednje velja predvsem za disertacije v obdobju od 1920 do 1948), zato sta na tabeli 6 prikazana oba vidika. Kriterij za določitev ažurnosti so odstopanja po letih od leta, v katerem je bila disertacija obranjena oziroma dokončno sprejeta (glej zgoraj), ker v tem primeru datum promocije ne bi bil primeren, saj predstavlja samo formalno potrditev doktorskega naslova. Disertacije so razvrščene v ustrezne rubrike po letnicah, ki so zabeležene na naslovni strani ali kjerkoli drugje na originalih in natisih. Pri tem nastopa nekaj primerov, ko je npr. dejanska razlika med predajo disertacije in njeno obrambo majhna (morda dva ali tri mesece, vendar ravno na prehodu iz enega leta v drugo), v tabeli pa je razlika zabeležena za celo leto. Vzorec je vseeno dovolj velik, da se v poprečku takšne nedoslednosti izenačijo in ne vplivajo na končni rezultat. Pri originalih je posebej zabeleženo odstopanje originalov=natisov, pri natisih pa glavni kategoriji primarnega publiciranja disertacij v celotni ali skrajšani obliki in sekundarno publiciranje izvlečkov v Bulletin scientifique, ker je prav pri slednjih ažurnost publiciranja izredno zanimiva.

Tabela 6 kaže, da je koncentracija publiciranja tako pri originalih in natisih v ničelnem letu; če seštejemo v njem število originalov in natisov in preučujemo oboje kot celoto, je že iz same razporeditve podatkov na tabeli razvidno, da imamo opraviti s skoraj pravilno normalno distribucijo. Vse ostalo je razvidno iz same tabele.

Glede publiciranja izvlečkov kažeta tabeli A in B, da jih je izšlo največ v letu po obrambi disertacije (46,7% po tabeli A), sledi drugo leto (19,5 % po tabeli A), nato šele prideta ničelno leto in tretje leto z enakim procentom (13 %). Tabela A nadalje kaže, da je bilo 6,5 % izvlečkov publiciranih šele v četrtem letu, 1,3 % pa po petih letih (dejansko v sedmem!) po obrambi disertacije. Takšen rezultat je zelo negativen, saj bi morala biti prav analitična bibliografska kontrola disertacij čim bolj ažurna. Zanimivo je tudi, da predstavlja pri skupno 77 izvlečkih (tabela A) - od teh predstavlja 39 ali 50,6 % tudi sploh edini način bodisi primarnega bodisi sekundarnega publiciranja disertacije - kar 46 ali 59,7 % prvi natis disertacije (tabela B) in potemtakem prvo informiranje javnosti z njeno vsebino.

4.6.3 Publiciranje disertacij po znanstvenih panogah. Takšen pregled glede na originale je za BDL prikazan na tabeli 7. V tabeli je ohranjena povsem ista razporeditev strok po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije (UDK), po kateri so disertacije razvrščene v BDL v glavnem bibliografskem popisu. S tako razporeditvijo so nekatere znanstvene panoge morda nekoliko razbite zaradi nekaterih neskladnosti sistema UDK, vendar je preglednost za namene te študije še vedno zadostna.

Tabelo 7 dopolnjuje kronološki pregled - kriterij zanj je v skladu z BDL datum promocije - produkcije disertacij na posameznih fakultetah univerze oziroma drugih ustanovah v Ljubljani na tabeli 8. Ta pregled je posebno zanimiv, ker v primerjavi s tabelo 7 v mnogočem odseva specifični razvoj znanstveno raziskovalnega dela v Sloveniji, saj so v razporeditvi po fakultetah do neke mere implicirana tudi zelo groba znanstvena področja.

T a b e l a 7

Publiciranje disertacij popisanih v BDL po znanstvenih panogah
(pregled narejen na osnovi UDK)

K o l o n a 1			K o l o n a 2		
Panoga po UDK	Številko disertacij	%	Panoga po UDK	Številko disertacij	%
1 Filozofija. Psihologija. Etika			577.1+577.3	10	1,4
11/14	4	0,6	58	13	1,9
159.9	18	2,6	591.05+591.1	3	0,4
16	9	1,3	592/599	24	3,2
17+18.01	6	0,2	-----	-----	-----
Skupaj 1	37	5,4	Skupaj 5	236	34,2
2 Verstvo. Teologija			6 Uporabne vede. Medicina.		
22	9	1,3	Tehnika		
23	16	2,3	61	22	3,2
24	10	1,5	615	10	1,5
26/28	5	0,7	619	13	1,9
Skupaj 2	40	5,8	620.1	4	0,6
3 Družbene vede			621.3	21	3,1
301	7	1,0	621.72	1	0,1
32	4	0,6	621.83	1	0,1
33	15	2,1	622	5	0,7
34	27	3,9	624/628	8	1,2
35/36	12	1,7	63	16	2,3
37	16	2,3	65	5	0,7
38	1	0,1	662.6/.9	4	0,6
39	11	1,6	663+664	4	0,6
Skupaj 3	93	13,3	666.76	1	0,1
5 Matematika. Prirodoslovne vede			666.9	2	0,3
51	9	1,3	669	5	0,7
528	3	0,4	675	1	0,1
53	19	2,7	681.3	1	0,1
539.1	16	2,3	-----	-----	-----
539.2/.3	9	1,3	Skupaj 6	124	18,0
541	20	2,9	7 Umetnost. Arhitektura. Glasba		
543	12	1,7	Razvedrila. Igre. Šport		
546	11	1,6	71/72	6	0,9
547	39	5,7	73/76	21	3,0
551.3/.4	10	1,5	78/79	7	1,0
551.5	4	0,6	-----	-----	-----
551.7	6	0,9	Skupaj 7	34	4,9
552/553	4	0,6	8 Jezikoslovje. Književnost		
56	8	1,2	80	8	1,2
571	3	0,4	808.63	9	1,3
572+575	4	0,6	82.09	15	2,1
574.9	1	0,1	886.3.09	23	3,4
576.8	8	1,2	-----	-----	-----
Naprej kolona 2			Skupaj 8	55	8,0
SKUPNO ŠT. DISERTACIJ			9 Zemljepis. Zgodovina		
V B D L: 690 = 100%			91	30	4,4
			930.26	16	2,3
			94	25	3,7
			-----	-----	-----
			Skupaj 9	71	10,4

Tabela 8

Kronološki pregled produkcije disertacij popisanih v BDL po posameznih ustanovah in fakultetah v Ljubljani

Leto	Univerza v Ljubljani																								Drugo ustanove	SKUPAJ		
	EP 19-49	EMF	PEFP	PF 50-54	PE 57-68	TEP 19-52	TEB 19-49	TEP 55-57	PE 41-55	PEE	PE 57-68	EP	EP	PAGV	BF	FRKT	PEB	PAGG	TVT	PE	ES	PEES	EP	Statistični Univerza			TVS	VJUV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
1920	1																							1				1
1921	3							1																4				4
1922	4																							4				4
1923	12					2																		14				14
1924	7					1	1																	9				9
1925	11					1																		12				12
1926	3					1																		4				4
1927	5						4																	9				9
1928	6					3	1																	10				10
1929	4					1	1																	6				6
1930	3																							3				3
1931	1							1																2				2
1932						3																		3				3
1933	4						1																	5				5
1934	4					4																		8				8
1935	1					1	4																	6				6
1936	3					1	1																	5				5
1937	2					1																		3				3
1938	6					2	1																	9				9
1939	8					2	2																	12				12
1940	4					2	2																	8				8
1941	14					2	2																	16				16
1942	5					6																		11				11
1943	5					1	3																	9				9
1944	6					4	3			4														17				17
1945	4					3				2														9				9
1946	2						3			1														6				6
1947						1																		1				1
1948	1																							1				1
1949	1																							1				1
1950																									1			1
1951																												
1952		1		5						1														7	2			9
1953		1								1														2	1		2	5
1954										2														2				4
1955			13					1																14	2		2	6
1956			10					9		2														21		10		31
1957			1		2			7		3												2		23				23
1958										2	1	2				1	1							7				7
1959										3	1	21				2								33				33
1960										3	2	5	1			2		1	2					27				27
1961										1	1		2		1			10						26				26
1962												2						6						19				19
1963											3							5		3	2			3				27
1964																		11						3				38
1965											8	3						24		3	2			6				97
1966											10	1						34		1				6	1			87
1967											2	1						1		4	2			2				15
1968												1				3				1	2			3				17
SKUPAJ	130	2	24	5	112	42	29	17	11	5	33	13	35	3	51	5	1	6	93	12	8	8	24	669	6	1	14	690

OPOMBA: Razrešnice okrajšav v glavi tabele navedenih ustanov in fakultet je možno dobiti v BDL pri pregledu ustanov in fakultet na str. 199-200 oziroma iz seznama kratic na str. 21-24.

4.6.4 Publiciranje disertacij po jezikih prikazuje tabela 9. Razumljivo je bilo največ originalnih in natisnjenih disertacij publiciranih v slovenščini (899 ali 76,8 %), sledijo z dokaj visokim procentom (14,7 %) disertacije v srbskem ali hrvatskem jeziku, od tujih jezikov pa je z upoštevanjem samo primarnih natisov na tretjem mestu s 4,4 % nemščina, za njo pa z 2,6 % angleščina; če pa prištejemo še izvlečke v Bulletin scientifique, ta dva jezika zamenjata mesti: na tretje pride angleščina s 6,1 %, na četrto pa nemščina s 5,2 %.

4.6.5 Dostopnost disertacij. Od 690 v BDL popisanih originalov disertacij se jih je 56 ali 8,1 % že izgubilo, tudi mnogi ostali so težje dosegljivi. Kje jih je mogoče dobiti je razvidno iz tabele 10. Največ originalov dobimo še vedno na tajništvi ali v arhivih fakultet. V NUK je dostopnih samo 30,8 % originalov, kar še kako potrjuje, da se leta 1955 sprejeti zakon⁽²⁴⁾ o obveznem pošiljanju enega izvoda vsake v Jugoslaviji obranjene disertacije univerzitetnim knjižnicam v državi kaj slabo spoštuje (primerjaj podatke za Narodno in univerzitetno knjižnico za leta 1956-1965, sekcija 2.2, str. 14).

Iskanje disertacij, tj. tudi njihovo dostopnost mnogokrat otežijo spremembe njihovih naslovov ob natisu. Iz BDL je razvidno, da je pri 27 disertacijah uradni naslov različen od naslova, ki ga dobimo na naslovni strani originalne disertacije. Pri natisih so razlike še večje. Od skupno 480 natisnjenih disertacij jih ima 167 ali 34,8 % glede na original močno spremenjen naslov, od tega je 109 (22,7 %) takšnih naslovov v jugoslovanskih, 58 (12,1 %) pa v tujih jezikih. Nasprotno pa imajo zares verne prevode naslovov v tuj jezik izvlečki publicirani v Bulletin scientifique.

T a b e l a 9

Pregled publiciranja disertacij popisanih v BDL po jezikih

A) Pregled po vseh jezikih

B) Primerjava med jugoslovenskimi in tujimi jeziki

DISERTA- CIJE JEZIK	Samo originali		Samo primarni celotni		Samo natisi		Skupaj primarno + izvlečki		Originali + primarni natisi		Orig. + primarni natisi + izvlečki			
		%		%		%		%		%		%		
slovenski	572	82,9	128	179	20	327	68,1	327	58,7	899	76,8	899	72,1	
srbski ali hrvatski	104	15,1	31	34	3	68	14,2	68	13,2	172	14,7	172	13,8	
nemški	8	1,1	4	38	1	43	9,0	43	10,2	51	4,4	65	5,2	
angleški	2	0,3	2	26		28	5,8	28	13,5	30	2,6	77	6,1	
francoski	2	0,3	1	7	1	9	1,9	9	4,3	11	0,9	26	2,1	
latinski	2	0,3	2		1	3	0,6	3	0,5	5	0,4	5	0,4	
ruski			1			1	0,2	1	0,4	1	0,1	2	0,2	
češki				1		1	0,2	1	0,2	1	0,1	1	0,1	
Skupaj	690	100,0	169	285	26	480	100,0	77	557	100,0	1170	100,0	1247	100,0

DISERTA- CIJE JEZIKI	Samo originali		Samo natisi primarni		Samo natisi primarni + izvlečki		Originali + primarni natisi		Orig. + primarni natisi + izvlečki	
		%		%		%		%		%
jugo-slovenski	676	98,0	395	82,3	395	70,9	1071	86,9	1071	85,9
tujji	14	2,0	85	17,7	162	23,1	162	13,1	176	14,1
Skupaj	690	100,0	480	100,0	557	100,0	1233	100,0	1247	100,0

T a b e l a 10

Dostopnost disertacij v raznih institucijah in pri individualnih hraniteljih

Hranitelj	Št. dis.	%	% za posamezne centr. univ. knjiž.
Tajništva in arhivi fakultet oz. doktorat podeljujočih institucij	405	39,8	
NUK 314			30,8
CTK 100	218 ⁺	532 [±]	9,8
CKBF 53			5,2
CMK 31			3,0
KPF 23			2,3
CEK 11			1,1
Druge knjižnice v okviru univerze v Ljubljani (oddelčne, pri katedrah ipd.)	40	3,9	
Druge knjižnice v Sloveniji raznih profilov	9	0,9	
Razne institucije	4	0,4	
Individualni hranitelji	6	0,6	
Avtorji sami	22	2,2	
Skupno število disertacij shranjenih pri zgoraj navedenih hraniteljih	1018	100,0	
Od 690 originalov disertacij izgubljenih	56		

* Skupaj vse univerzitetne centralne knjižnice razen NUK (21,5%)

± Skupaj NUK in vse univerzitetne centralne knjižnice

Razrešnice kratic:

NUK Narodna in univerzitetna knjižnica
 CTK Centralna tehniška knjižnica
 CKBF Centralna knjižnica biotehniške fakultete
 CMK Centralna medicinska knjižnica
 KPF Knjižnica pravne fakultete
 CEK Centralna ekonomska knjižnica

5. ZAKLJUČKI IN PREDLOGI

Popis in opisi bibliografij doktorskih disertacij v poglavju 3 in njihova analiza v poglavju 4 kažeta, da je bibliografska kontrola disertacij za njihovo produkcijo v obdobju po 2. svetovni vojni že precej popolna po zaslugi večih retrospektivnih in tekočih bibliografij, da pa je tudi za to obdobje še zelo nepopolno tekoče informiranje o novih disertacijah zunaj bibliografij, tj. v tekočih referatnih časopisih oziroma v nacionalnih ali strokovnih bibliografijah. Za starejše obdobje (glej shemo 1, str. 52) so popisane disertacije univerze v Beogradu in Ljubljani, disertacije Vseučilišča v Zagrebu pa zelo nepopolno (samo za obdobje 1929-1942).

Po zunanji obliki zdaleč prevladujejo retrospektivne bibliografije; vsega zasledimo samo tri tekoče bibliografije disertacij, od katerih imata dve značaj nacionalne (vendar sta obe glede izčrpnosti zajetja disertacij nepopolni), ena pa institucijska. Od vseh pomembnejših bibliografij, ki so tudi popisane v prilogi 1, so 3 analitične, vse ostale pa popisne. Zastopane so vse glavne vrste bibliografij disertacij: nacionalne (3), institucijske (11) in strokovne (2). Zelo malo je strokovnih bibliografij, katerim pa sicer nekateri (Kričevskij⁽⁹⁾) pripisujejo zelo velik pomen.

Bibliografski opis v bibliografijah je dosti neenoten tako glede izčrpnosti podatkov kot načina njihovega oblikovanja in razvrstitve v opisu. Zares vse za to zvrst bibliografije potrebne podatke vsebujejo samo 3 bibliografije (BDL, BDZ, Grmek), medtem ko v večini ostalih bibliografij prepogosto manjkajo prav tisti podatki, ki so specifični za disertacije oziroma njihove avtorje. Način razvrstitve disertacij v glavnem popisu (strokovni in kronološki je ustrezen in logičen

glede na namene posameznih bibliografij, vendar so le-te praviloma zelo slabo opremljene z dodatnimi pregledi in kazali, saj prinaša polovica od njih (glej prilogo 1) samo osnovni popis brez kakršnega koli dodatnega kazala. Tudi v tem pogledu so zares primerno opremljene samo tri bibliografije, in sicer iste, ki so že bile omenjene malo prej pri bibliografskem opisu.

Publiciranje bibliografij disertacij z mikrofilmskimi tehnikami ali v obliki, ki bi bila primerna za elektronsko obdelavo podatkov (tj. s podatki o disertacijah na magnetnih trakovih) doslej v Jugoslaviji nismo zabeležili.

Da bi se izboljšal način in obseg bibliografske kontrole disertacij, oziroma, da bi se ta dopolnila tam, kjer je še nepopolna, bi bilo treba realizirati spodaj navedene preloge:

1. Že obstoječe načine tekoče in retrospektivne bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji, ki niso več maloštevilni, vendar še vedno neuskklajeni in neenotni, je treba koordinirati; predvsem se je treba dogovoriti o nosilcih tekoče nacionalne po eni ter retrospektivnih institucijskih in strokovnih bibliografij disertacij po drugi strani.
2. Tekoča bibliografska kontrola disertacij naj ima obliko tehle vzporednih načinov informiranja o novo obranjenih disertacijah:

.1 Glede na število v zadnjih treh letih letno obranjenih disertacij (315 leta 1970, 371 leta 1971 in 373 leta 1972)⁽²⁰⁾ je že upravičeno letno ali polletno publiciranje analitičnega popisa disertacij v obliki v kakršni je izhajal "Referativni bilten doktorskih disertacija"

(glej sekcijo 3.4), tj. osmih izvlečkov natisnjenih na enem listu tako, da je možno list razrezati v kartice za vlaganje v informacijske kartoteke.

Izvlečki naj bi bili avtorski in prevzeti neposredno iz originalov disertacij; le-te bi morale imeti obvezno dva taka izvlečka: enega v enem jugoslovanskih jezikov in drugega v enem svetovnih tujih jezikov, najprimerneje v angleščini.

- .2 Avtorski izvlečki v tujih jezikih (prevzeti prav tako iz originalov disertacij, glej predlog 1.1) naj bi se še nadalje sproti objavljali v rubriki "Thèses de doctorat" obeh sekcij referatnega časopisa Bulletin scientifique. Seveda morajo biti v Bulletin scientifique registrirane prav vse tekoče obranjene disertacije - njihova analitična bibliografska kontrola mora biti torej popolna.
- .3 Izvlečki disertacij (tudi prevzeti iz originalni disertacij, glej predlog 1.1), naj se sproti objavljajo v vseh tekoče publiciranih referatnih časopisih v Jugoslaviji, vsekakor v vseh serijah Biltena dokumentacije JCTND.
- .4 Opisni bibliografski podatki o disertacijah naj se redno sproti objavljajo v "Bibliografiji Jugoslavije. Knjige, brošure, muzikalije", v vseh drugih jugoslovanskih nacionalnih bibliografijah (kot dosedaj že v Slovenski bibliografiji!) in v tekočih bibliografijah ali informacijskih biltenih ne glede na to ali so sicer načelno namenjene samo popisovanju natisnjenih dokumentov.
- .5 Nosilca tekoče bibliografske kontrole je treba postaviti z dogovorom. Možni kandidati so: Univerzitetna biblioteka "Svetozar Marković" v Beogradu kot tradicionalna zbirateljica doktorskih disertacij v Jugoslaviji in zdaj

izdajateljica tekoče opisne nacionalne bibliografije disertacij (glej sekcijo 3.2), Referalni centar v Zagrebu, ker ima prav tako formirano posebno zbirko disertacij in posebne kataloge za njih, ter Jugoslovanski bibliografski inštitut kot izdajatelj Bibliografije Jugoslavije. Nosilec tekoče bibliografije disertacij bi moral tudi skrbeti za diseminacijo podatkov o disertacijah oziroma njihovih izvlečkov vsem v predlogih 1.1 do 1.4 naštetim bibliografskim servisom.

3. Izbiro najprimernejše vrste retrospektivne bibliografije disertacij (splošna nacionalna : institucijska : strokovna) je nasploh težko meritorno predpisati, ker so odvisne od namena in posebnih zahtev publiciranja, ki pa so lahko pri posameznih bibliografijah zelo različne. Za Jugoslavijo bi bilo potrebno predvsem dopolniti vse dosedanje oblike retrospektivne bibliografske kontrole, in sicer:
 - .1 Dopolniti je treba vse institucijske bibliografije disertacij univerzitetnih, visokošolskih in drugih znanstvenih ustanov, ki so podeljevale doktorat kdajkoli na zgodovinskem ozemlju Jugoslavije. Bibliografije naj bodo opisne, vendar izčrpne, tj. popisane morajo biti vse disertacije ne glede nato, ali so fizično še dostopne ali so se iz raznih vzrokov izgubile.
 - .2 Za zaključena časovna obdobja je treba sestaviti strokovne retrospektivne bibliografije disertacij jugoslovanskih avtorjev, pri čemer so posebno zanimiva področja, ki so vezana^{na} kulturno in družbeno politično zgodovino ter domoznanstvo jugoslovanskih narodov kakor tudi na geografske, geološke, biološke ipd. značilnosti jugoslovanskega ozemlja.
 - .3 Koliko je možno naj se vzpostavi tudi bibliografska

kontrola disertacij avtorjev jugoslovanskega porekla, ki so bile potrjene oziroma obranjene na univerzah v tujini. Takšne disertacije bi bilo posebno smiselno vključiti v strokovne in posebne bibliografije disertacij (glej predlog 3.2).

- .4 Nosilci retrospektivnih bibliografij naj bodo: institucijskih predvsem univerze oziroma tudi univerzitetne knjižnice, stvarnih in morebitnih posebnih pa zainteresirane organizacije oziroma telesa; zbiranje podatkov o disertacijah jugoslovanskih avtorjev na univerzah v tujini sodi v interesno področje ustreznih nacionalnih knjižnic.
4. Analitična bibliografska kontrola disertacij je smiselna predvsem pri vseh načinih tekočega informiranja o novih disertacijah kot so že opisani v predlogih 2.1, 2.2 in 2.3.
5. Univerze ali institucije oziroma telesa, ki so zadolžena za pospeševanje znanstveno raziskovalnega dela, naj organizirajo občasno obveščanje (vsaj enkrat letno) o novo sprejetih disertacijskih temah, tj. o disertacijah, ki so šele v procesu oblikovanja.
6. Obličnost bibliografij disertacij: bibliografski opisi disertacij naj bodo enotni tako glede izčrpnosti posameznih podatkov kot glede razporeditve letnih v samem bibliografskem opisu; sam osnovni popis disertacij (urejen po katerem koli znanem vidiku) ne zadošča, dopolniti ga je treba, tudi pri tekočih bibliografijah, z dodatnimi kazali.
7. Bibliografski opis vsake disertacije naj obvezno vsebuje te podatke o disertaciji, njenem avtorju in o pomembnih okolnostih v zvezi z obema:
 - a) standardne dele bibliografskega opisa
 - ime doktoranda

- doktorski naslov
- naslov disertacije
- kraj in letnico predaje (tj. originalnega publiciranja) disertacije
- obseg disertacije
- zunanjo obliko publiciranja (npr. "strojepis" itd.)
- podatke o ilustracijah, skicah, tabelah ipd.
- število enot (referenc) citirane literature;

b) dodatne podatke (ki se praviloma zabeležijo v bibliografski opombi)

- naziv visokošolske ali znanstvene institucije, ki je podelila doktorat znanosti, in fakultete ali institucije, kjer je bila disertacija obranjena
- datum obrambe oziroma (pri starejših) sprejetja disertacije
- datum promocije doktoranda v doktorja znanosti
- ime doktorandovega mentorja in morebiti tudi članov komisije za obrambo; pri starejših disertacijah referenta oziroma referente disertacije
- hranišče originalne disertacije (dostopnost!)
- informacijo o morebitnem tekstu priključenem povzetku ali povzetkih v večih različnih jezikih
- informacijo o morebitnem natisu disertacije.

8. Glede na dosedanje prakse (glej 4.4 in 4.5) in za optimalno uporabljivost bibliografij naj se:

1. za osnovni popis tako v tekočih kot v retrospektivnih bibliografijah uporablja razvrstitev disertacij v predmetne (strokovne) skupine (lahko so to skupine po UDK); pri nekaterih retrospektivnih bibliografijah je glede na značaj in namen določene bibliografije smiselna tudi kronološka razvrstitev, za ostale razvrstitve naj bodo sestavljeni pomožni pregledi oziroma kazala, glej spodaj;

.2 vsaka bibliografija naj ima obvezno avtorsko in podrobno abecedno predmetno kazalo (tudi v primeru, da so v glavnem popisu disertacije že razvrščene po grobih stvarnih skupinah) in - v skladu s cilji določene bibliografije - še druge preglede in kazala (kronološko, imensko, sistematsko, kazalo mentorjev/članov komisije za obrambo/referentov, pregled disertacij po institucijah oziroma fakultetah ipd.).

9. Podatke o jugoslovanskih disertacijah bi bilo primerno vključiti tudi v mednarodno bibliografsko kontrolo disertacij, kakršno je že začela uvajati firma Xerox University Microfilms s kompletnim servisom oziroma servisi ob izdajanju Dissertation abstracts international (glej sekcijo 2.3). Pogoji za mednarodno vključevanje so:

- izdajanje originalnih disertacij na mikrofilmu (ki je na voljo ob vsakem času po naročilu)
- sodelovanje v mednarodni bibliografiji disertacij z izvlečki jugoslovanskih disertacij v angleščini; za to se lahko uporabijo avtorski izvlečki, ki se naj tudi sicer tekoče objavljajo v Bulletin scientifique (glej predlog 2.2)
- za predvideno vključitev podatkov o disertacijah v bibliografske servise na magnetnih trakovih bo treba način opisa in kodiranja podatkov prilagoditi mednarodnemu komunikacijskemu formatu za strojno pretvarjanje, tj. izmenjavo bibliografskih podatkov med različnimi bibliografskimi servisi ter konfiguracijami računalnikov, tj. s priporočili, ki jih pripravlja skupina za bibliografski opis UNISIST/ICSU-AB.

Smiselno bi bilo, da organizira vključevanje v mednarodno bibliografsko kontrolo disertacij ista institucija, ki prevzame tudi tekočo bibliografsko kontrolo jugoslovanskih disertacij (glej predlog 2.5).

6. LITERATURA

1. Ash J., The exchange of academic dissertations. - Coll. res.lib. 30 (1969) 3, 237-241.
2. Bestermann Th., A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests, indexes and the like. 4th ed. Lausanne 1965-1966. 5 vol.
3. Bihl H., Dissertationen in Zeitschriften und Reihen. - Zentrbl.Bibliothw. 52 (1935) 5, 248-264.
4. Bishop D., Science thesis control in Europe and America. - Am.docum. 10 (1959) 1, 51-58.
5. Bonač Vl., Doktorat znanosti. - Naša sodobnost 2 (1954) 4, 376-384.
6. Buist E., Soviet dissertation lists since 1934. - Libr.Q. 33 (1963) 2, 192-207.
7. Janićijević J., Struktura sekundarnih, tercijskih i drugih izvora naučnih informacija koje kroz sistem naučnih informacija treba da budu pristupačne korisnicima - primarni izvori naučnih informacija. - Projektni i planski (programski) deo makroprojekta "Izgradnja i usavršavanje sistema naučnih informacija u SFRJ". Beograd 1972. Knj. 2, str. 77-88.
8. Jurišić Š., O obradi znanstvenog djela. Prigodom knjige Midhata Šanića: Kako nastaje naučno djelo. Split 1971. (Izdanja Naučne biblioteke. 4.)
Poglavje IIc: Bibliografije doktorskih radnja, str. 30-32.
9. Kričevskij G.G., Bibliografii dissertacij (opyt obzora i plan dal'nejših rabot v etoj oblasti). - Trud.Bibliot. Akad.nauk SSSR 1 (1948), 79-111.
10. Kritovac D., Opći normativi u vezi s pisanjem doktorskih disertacija. - Informatologia Yugosl. 1 (1969) 1/4, 87-89 + 5 pril.
11. Lasso de la Vega J., Las tesis doctorales y sus problemas. Un "estado de la cuestion". - Rev.Univ.Madrid 3 (1954) 9, 69-93.
12. Lazarević D., O akademskim stepenima. - Univ.vesn. 4 (1953) 77/78, 7.

13. Logar J., Uvod v bibliografijo. Ljubljana 1970.
14. Malcès L.-N., Manuel de bibliographie. 2e ed. Paris 1969.
15. Moore J.L., Bibliographic control of American doctoral dissertations. A history. - Spec.lib. 63 (1972) 5/6, 227-230.
16. Nigay G., L'information et la publicité des sujets de thèses déposés. - Bull.biblioth.France 11 (1966) 2, 71-76.
17. Ottervik G., P. Halberg, Microfilming and bibliographical control of European dissertations. - Libri 18 (1969) 2, 138-141.
18. Projektni i planski (programski) deo makroprojekta "Izgradnja i usavršavanje sistema naučnih informacija u SFRJ". Knj. 1-2. Beograd 1972.
19. Splošni zakon o šolstvu (prečiščeno besedilo). - Ur.l. SFRJ 20 (1964) 4, 54-62.
O doktoratu znanosti in doktorskih disertacijah govori člen 42. na str. 58.
20. Statistički godišnjak Jugoslavije 1972. Beograd 1972.
21. Stromeyer R., Le régime des thèses dans les universités et bibliothèques allemandes. - Bull.Unesco à l'intention des biblioth. 14 (1960) 4, 174-180 + 194.
22. Subotin L., Informativna služba. - Stručni priručnik za bibliotekare. Beograd 1969.
Na str. 326-328 kot del poglavja "Priručnici" podpoglavje: "Doktorske disertacije".
23. Tate V.D., Theses - a solution. - Libr.j. 71 (1954) 13, 1277-1279.
24. Zakon o doktoratu znanosti. - Ur.l. FLRJ 11 (1955) 29, 486-488.
25. Zakon o pridobitvi znanstvene stopnje doktorja znanosti. - Ur.l. FLRJ 4 (1948) 89, 1397-1398.
26. Zakon o strokovnih naslovih in akademskih stopnjah. - Ur.l. FLRJ 13 (1963) 13, 225-227.
- /27-39/ Bibliografije in bibliografska pomagala. - "Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokosolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968", str. 13-14 (= priloženi drugi del magistrskega dela).

7.1 Avtorski izvleček

UDK 014 : 043(497.1)

Disertacije, bibliografije, Jugoslavija

Kokole, Jože: PROBLEMI BIBLIOGRAFSKE KONTROLE DOKTORSKIH DISERTACIJ GLEDE NA BIBLIOGRAFIJO DOKTORSKIH DISERTACIJ UNIVERZE V LJUBLJANI. Magistrsko delo. 1. d.: Zagreb, Prirodoslovno matematična fakulteta Vseučilišča, 1973. IV + 95 str. 1 shema, 10 tab., 39 ref. /Napisano v slovenščini./

Posebej priloženo kot 2. del magistrskega dela: "Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968". Ljubljana, Univerza, 1969. 232 + (V) str.

Po kratkem orisu problematike doktorata in bibliografske kontrole disertacij nasploh so podrobno popisane in raziskane vse oblike njihove bibliografske kontrole v Jugoslaviji: samostojne in nesamostojne tekoče in retrospektivne bibliografije ter, v posebni sekciji, še analitične oblike bibliografske kontrole oziroma signaliziranja disertacij skupaj z drugimi dokumenti v referatnih časopisih in splošnih ali strokovnih bibliografijah. Glede na te in s posebnim ozirom na "Bibliografijo doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968" so analizirani tile vidiki bibliografske kontrole: primernost bibliografij po zunanji obliki (tekoče : retrospektivne), po načinu bibliografskega opisa (opisne : analitične) in zvrsti (prevladujejo institucijske, sledijo nacionalne, najmanj je predmetnih); izčrpnost in ažurnost zajetja disertacij v bibliografijah (stoprocentno so popisane samo v nekaj retrospektivnih bibliografijah, tekoče bibliografije so vse nepopolne; tudi signaliziranje novih disertacij skupaj z drugimi dokumenti v referatnih časopisih in strokovnih bibliografijah je neažurno in zelo nepopolno); popolnost bibliografskega opisa (glede na vzorec 16 bibliografij disertacij je poprečno registriranih 42 % običajnih bibliografskih podatkov, od pomembnih specifičnih pa celo samo 7 %); načini razvrščanja disertacij v osnovnih popisih (prevladuje razvrstitev po strokah, sledi kronološka) in opremljenost bibliografij z dodatnimi kazali (50 % jih ima samo osnovni popis brez dodatnih kazal). V sklepu so podani predlogi za izboljšanje bibliografske kontrole disertacij v Jugoslaviji: priporoča se stalna tekoča (praviloma analitična z avtorskimi izvlečki), predvsem s signaliziranjem disertacij v predmetnih referatnih časopisih, ter retrospektivna (praviloma opisna) po univerzah; publicirati je treba več predmetnih bibliografij disertacij; bibliografski opisi naj bodo popolni in naj zajemajo vse specifične podatke; osnovna razvrstitev v bibliografijah naj bo po strokovnih skupinah; dodatnih kazal naj bo smiselno čim več.

7.2 Autorski sinopsis

UDK 014 : 043(497.1)

Disertacije, bibliografije, Jugoslavija

Kokole, Jože: PROBLEMI BIBLIOGRAFSKE KONTROLE DOKTORSKIH DISERTACIJA OBZIROM NA BIBLIOGRAFIJU DOKTORSKIH DISERTACIJA UNIVERZITETA U LJUBLJANI. Magistarski rad. l. d. Zagreb, Prirodoslovno matematički fakultet Sveučilišta, 1973. IV + 95 str. 1 shema, 10 tab., 39 ref. /napisano na slovenskom/. Poseban prilog kao 2. deo magistarskog rada: "Bibliografija doktorskih disertacija univerziteta i drugih visokoškolskih i naučnih institucija u Ljubljani 1920-1968". Ljubljana, Univerzitet, 1969. 232 + (V) str.

Posle kraćeg osvrtta na problematiku doktorata i bibliografske kontrole disertacija uopšte detaljno su popisani i ispitani svi načini njihove bibliografske kontrole u Jugoslaviji: samostalne i nesamostalne tekuće i retrospektivne bibliografije, a u posebnoj sekciji još naročito načini analitske kontrole odnosno opisnog signaliziranja disertacija zajedno s drugim dokumentima u referatnim časopisima ili bibliografijama. Obzirom na ove a naročito na "Bibliografiju doktorskih disertacija univerziteta i drugih visokoškolskih i naučnih institucija u Ljubljani 1920-1968" analizirani su sledeći aspekti bibliografske kontrole: podesnost oblika bibliografija disertacija (tekuća : retrospektivna), način bibliografskog opisa u njima (opisne : analitične) i vrste bibliografija (najviše ima institucijskih, onda dođu nacionalne a najmanje ima stručnih); iscrpnost i ažurnost popisivanja disertacija u bibliografijama (sto posto su popisane samo u manjem broju retrospektivnih bibliografija, dok su tekuće bibliografije sve nepotpune) a i signaliziranje novih disertacija u referatnim časopisima i stručnim bibliografijama je neažurno; potpunost bibliografskog opisa (obzirom na 16 bibliografija disertacija obični bibliografski podaci su u proseku registrirani sa 42 %, a značajni specifični čak samo sa 7 %); načini sređivanja disertacija u osnovnim popisima (pretežno po stručnim grupama ili kronološki) i prisutnost pomoćnih registara uz glavni popis (50 % bibliografija nema ni jednog pomoćnog registra). Sa zaključcima doneseni su i neki predlozi za izboljšanje bibliografske kontrole disertacija u Jugoslaviji: objavljuju nek se stalne tekuće (prvenstveno analitične u obliku autorskih izvoda), u prvom redu signaliziranjem disertacija u stručnim referatnim časopisima, a i retrospektivne bibliografije pojedinih univerziteta; također je treba publicirati više stručnih bibliografija; bibliografski opisi neka budu iscrpni i treba da obuhvataju i sve specifične podatke; u osnovnom popisu treba disertacije u prvom redu srediti po strukama, pomoćnih registara neka bude što više.

7.3 Author's Abstract

UDC 014 : 043(497.1)

Doctoral dissertations, bibliographies, Yugoslavia

Kokole, Jože: BIBLIOGRAPHIC CONTROL OF DOCTORAL DISSERTATIONS WITH SPECIAL REGARD TO THE BIBLIOGRAPHY OF DOCTORAL DISSERTATIONS OF THE UNIVERSITY OF LJUBLJANA. M.A. Thesis. Part 1. Zagreb, University - Faculty of Natural and Mathematical Sciences, 1973. IV + 95 pp. 1 diagr., 10 tables, 39 ref. /written in Slovene/.

Specially appended as part 2 of the M.A. thesis: "Bibliography of Doctoral Dissertations of the University of Ljubljana and of other Academic and Scientific Institutions in Ljubljana 1920-1968". Ljubljana, the University, 1969. 232 + (V) pp.

An outline of the general problems of the doctorate and of bibliographic control of dissertations is followed by the detailed description of all its types and forms in Yugoslavia; current and retrospective bibliographies of dissertations, published as books or as articles, annotated bibliographies viz. analytical and descriptive information on dissertations in abstract journals and general and subject bibliographies (i.e. mixed with other documents). In view of these and with special regard to "Bibliography of doctoral dissertations of the University of Ljubljana and of other academic and scientific institutions in Ljubljana 1920-1968" the following aspects of bibliographic control are analyzed: suitability of external forms (current vs. retrospective bibliographies) and types of bibliographic description (descriptive vs. analytical bibliographies) and kinds of bibliography (institutional bibliographies are by far most numerous, then come national, very rare are subject ones); completeness and up-to-dateness of coverage (all dissertations are listed only in a few retrospective bibliographies, the current ones are incomplete, current information on new dissertations in abstract journals and in subject bibliographies is very incomplete and not up-to-date); exhaustivity of the bibliographic description (sample of 16 bibliographies shows that, on the average, only 42 % of the usual and only 7 % of the specific bibliographic data are registered); ways of listing dissertations in the main index (subject or classified listings are most numerous) and provision of supplementary indexes (50 % of bibliographies have only one list without any additional index/es/). In the conclusions the following suggestions for better bibliographic control of dissertations in Yugoslavia are given: current analytical and descriptive control should primarily be exercised by publishing authors' abstracts in abstract journals viz. subject bibliographies; dissertations in the retrospective institutional bibliographies should be fully covered, whereas number of subject bibliographies should increase; bibliographic descriptions must include all general and specific data; dissertations should preferably be arranged by subject groups in the main list and auxiliary indexes are to be added to it.

8. PRILOGE

	Str.
8.1 Kronološki pregled pomembnejših samostojno in nesamostojno objavljenih bibliografij oziroma popisov disertacij v Jugoslaviji	84
8.2 Seznam časopisov in redno izhajajočih zbornikov, v katerih so bile po BDL objavljene disertacije v obliki člankov	89
8.3 Seznam zbirk po BDL, v katerih so bile občasno objavljene disertacije	94

8.1 P r i l o g a 1:

Kronološki pregled pomembnejših samostojno in nesamostojno objavljenih bibliografij oziroma popisov disertacij v Jugoslaviji

Najprej so popisane tekoče nato retrospektivne bibliografije disertacij, v obeh pregledih je ureditev kronološka.

Zunanja oblika in način izhajanja (samostojno, nesamostojno) sta označena skupaj s tekočim štejetjem nad vsakim bibliografskim opisom s spodnjimi kraticami:

T = tekoča

R = retrospektivna

S = samostojno objavljena

N = nesamostojno objavljena bibliografija.

A) Tekoče bibliografije in popisi disertacij v Jugoslaviji:

1933 1.a TN

Godišnjak Univerziteta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu za školske godine 1929/30-1932/33. Zagreb, Univerzitet 1933.

84 disertacij na str. 49-52, tj. v rektorjevem poročilu pod tč. XVIII: "Doktorske promocije".
Popisane disertacije za akademska leta 1929-1933.

1940 1.b TN

Godišnjak Hrvatskoga sveučilišta u Zagrebu za školske godine 1933/34. do 1938/39. Zagreb, Sveučilište 1940.

141 disertacij. Popisane so pri poročilih posameznih fakultet.

1961 2 TN

Bulletin scientifique. Ljubljana (1953-1954), Zagreb (1955-) Conseil des academies des sciences et des arts de la RSP de Yougoslavie.

Izvilleki disertacij objavljeni do konca leta 1960 skupaj z izvilleki referatov s kongresov, znanstveno raziskovalnih poročil ipd. v rubriki "Revue des sommaires".

S 1. zvezkom letnika 6 (1961) so izvilleki disertacij objavljeni v posebni rubriki "Thèses de doctorat", s čemer šele dobi objavlanje izvillekov

disertacij v biltenu značaj tekoče analitične selektivne bibliografije disertacij.

- 1963 3 TS
Spisak prinova Univerziteteske biblioteke "Svetozar Marković". Rukopisne doktorske disertacije. Beograd, Univerziteteska biblioteka "Svetozar Marković" 1963-
- . Enkrat letno.
Od leta 1967 pod naslovom: Spisak prinova rukopisnih doktorskih disertacija primljenih u ... godini. Razmnoženo ciklostilno. Do leta 1971 brez kazala, z letom 1972 avtorsko kazalo. Leta 1972 ponovno modificiran naslov: Spisak prinova rukopisnih doktorskih disertacija primljenih u periodu od ... do
... .
- 1969 4 TS
Doktorske disertacije - rezimeji. (Posebna edicija publikacije "Bilten Univerziteta u Sarajevu"). Sarajevo, Univerzitet 1969-
Daljši izvlečki ali povzetki (avtoreferati) disertacij obranjenih na univerzi v Sarajevu.

B) Retrospektivne bibliografije in popisi disertacij v Jugoslaviji:

- 1943 5 RN
Bazala, Vladimir: Doktorske disertacije od god/ine/1929. do 1942. - Naša domovina. Zbornik. Sv. 2. Hrvatska kultura - politička poviest Hrvata. Zagreb, Glavni ustaški stan 1943. Str. 969-976.
314 disertacij. Ta pregled na zagrebškem vseučilišču obranjenih disertacij je izšel kot podpodglavje III.A.4.c obsežnega sestavka Vl. Bazale: "Sveučilište i visoke škole". Ureditev popisa po doktorskih naslovih.
- 1951 6 RN
Grmek, Mirko Dražen: Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika (1660-1865). - Starine JAZU, knj. 43 (1951), str. 97-258.
356 disertacij. Kazala: knjižnic, kjer shranjene disertacije, avtorsko, predmetno, obsežna bibliografija virov in literature.
- 7 RS
Doktorske disertacije na beogradskom univerzitetu. (1905-1950). (Materijal prikupljen od strane

Bibliografskog instituta FNRJ.) Beograd, Naučna knjiga 1951. 21 str. /cir./

254 disertacij. Ureditev po fakultetah. Brez pomožnih kazal.

1964 8.a RS

Dodić, Milica: Bibliografija doktorskih disertacija 1951-1963. Beograd, /Univerzitet 1964/. 109 + (I) str.

927 disertacij. Urejeno po grobih strokovnih skupinah. Brez kazal.

8.b RS

Dodić, Milica: Bibliography of the thesis /theses! 1951-1963. Beograd, /University 1964/. 101 + (I) str.

Paralelna angleška izdaja bibliografije pod a.

1966 9 RS

Referativni bilten doktorskih disertacija. Beograd, Savezni fond za finansiranje naučnih delatnosti; Savezna privredna komora; Institut za naučnu i tehničku dokumentaciju 1966-1970.

3342 disertacij. Skupaj 14 zvezkov + 1 zv. z avtorskim kazalom za zv. 1-10.

10 RN

Kokole, Jože: Doktorske disertacije obranjene v Sloveniji 1920-1965. - Knjižnica 10 (1966), 77-102.

653 disertacij. Ureditev kronološko po letih in datumih promocije. Kazala: stvarno (UDK) in imensko. Dejansko skoraj popolni prednatis "Kronološkega pregleda" bibliografije DBL, ki je izšla leta 1969, glej tek.št. 14.

11 RN

Kuzmić, Smilja: Bibliografija doktorskih disertacija Sarajevskog univerziteta 1949-1964. - Bibliotekarstvo 12 (1966) 1, 63-78.

156 disertacij. Urejeno po grobih strokovnih skupinah. Avtorsko kazalo.

12.a RN

(Milišić, Đorđe:) Bibliografija doktorskih disertacija po grupama iz oblasti ekonomskih nauka odbranih u Jugoslaviji u periodu od 1951. do 1965. godine. - Ekonomist 19 (1966) 1/4, 513-540.

421 disertacij. Ureditev po strokovnih skupinah. Na str. 540 pregledni seznam fakultet.

- 1967 12. b RS
Milišić, Đorđe: Bibliografija doktorskih disertacija iz oblasti ekonomskih nauka. Beograd, Jugoslovenski institut za ekonomska istraživanja 1967. (II) + 28 str. /= str. 513-540 iz Ekonomista, glej 12.a/ + XII str.
421 disertacij. Delni natis iz Ekonomista (12.a) z dodano naslovno stranjo in naslednjimi kazali. na str. I-XII: avtorskim in registrom visokih šol.
- 1969 13 RS
Bibliografija na doktorskite disertaciji odbraneti na Univerzitetot vo Skopje. Bibliography of the doctoral dissertations defended at the University of Skopje. (1952-1968). Skopje, Univerzitet vo Skopje 1969. 28 str. /maked besedilo v cir., angl. v lat./ 168 disertacij. Tiskano na vsaki strani v 2 kolonah: v levi koloni makedonsko besedilo, v desni angleško. Urejeno po grobih strokovnih skupinah. Brez kazal.
- 14 RS
Kokole, Jože: Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920-1968. Ljubljana, Univerza 1969. 232 + (V) str.
690 disertacij. Ureditev po strokah po UDK. Dodatna pregleda: kronološki pregled, pregled po ustanovah in fakultetah. Kazala: doktorandov, referentov in mentorjev.
V magistrskem delu je za to bibliografijo uporabljena kratica BDL.
- 1970 15 RS
Dodić, Milica; Dodić Dušan: Popis doktorskih disertacija 1964-1969. Beograd, /Univerzitet/ 1970. 150 + III str.
941 disertacij. Ureditev po strokovnih skupinah. Brez kazal.
- 1971 16 RN
Hronološki pregled doktorskih disertacija obranjenih na fakultetima Univerziteta u Sarajevu. - Bilten Univerziteta u Sarajevu 11 (1971) 39, 119-167.
377 disertacij za obdobje od leta 1952 do 1970.
Brez kazal.
- 17 RS
Kritovac, Dabravka: Bibliografija doktorskih disertacija obranjenih na Sveučilištu u Zagrebu za stje-

canje naučnog stupnja doktora nauka u razdoblju od 1950. do 1969. godine. Zagreb, Referalni centar Sveučilišta /kserografirani strojepis/ 1971. (II) + VII + 542 str.

1576 disertacij. Kazala: doktorandov, fakultet, doktorandov po fakultetah, sistematsko po UDK, abecedno predmetno. Razmnoženo v vsega 23 izvodi.

V magistrskem delu je za to bibliografijo nekajkrat tudi uporabljena kratica BDZ.

8.2 P r i l o g a 2:

Seznam časopisov in redno izhajajočih zbornikov, v katerih so bile po BDL objavljene disertacije v obliki člankov

Seznam je razdeljen glede na domače in tuje časopise v dva spiska, v vsakem pa so časopisi urejeni po abecedi naslovov.

Za naslovom časopisa in krajem izdaje je v okroglem oklepaju zabeleženo koliko člankov (= disertacij) je bilo v njem objavljenih. Nekatere disertacije so bile objavljene v istem časopisu tudi z dvema ali večimi članki, zato število člankov ni identično s številom v obliki člankov objavljenih disertacij kot takih.

Upoštevani so pravi natisi na osnovi originalov in originali=natisi.

A) Domači (tj. v Jugoslaviji izhajajoči) časopisi

Acta adriatica, Split - (3)

Acta Musei scientiarum naturalium, Skopje - (1)

Acta neophilologica, Ljubljana - (1)

Anali hemije i farmacije, Beograd - (1)

Archaeologia Jugoslavica, Beograd - (1)

Arhiv bioloških nauka, Beograd - (2)

Biološki glasnik, Zagreb - (1)

Biološki vestnik, Ljubljana - (4)

Bulletin scientifique, Zagreb - (6)

Bulletin scientifique, section A: Sciences naturelles, techniques et médicales, Zagreb - (45)

Bulletin scientifique, section B: Sciences humaines, Zagreb - (24)

Celjski zbornik, Celje - (2)

Croatica chemica acta, Zagreb - (2)

Čas. Znanstvena revija Leonove družbe, Ljubljana - (1)

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino, Ljubljana - (3)

Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor - (3)

Dom in svet, Ljubljana - (8)

Ekonomist, Beograd - (1)

Ekonomika revija, Ljubljana - (1)

Elektrotehniški vestnik, Ljubljana - (2)

Elektrotehniški zbornik, Ljubljana - (1)

Farmaceutski vestnik, Ljubljana - (4)

Geografski horizont, Zagreb - (1)

Geografski pregled, Sarajevo - (1)

Geografski vestnik, Ljubljana - (6)

Geografski zbornik, Ljubljana - (4)

Geologija. Razprave in poročila, Ljubljana - (1)

Geološki anali Balkanskog poluostrva, Beograd - (1)

Glas Srpske kraljevske akademije, Beograd - (2)

Glas hrvatskoga prirodoslovnoga društva, Zagreb - (1)

Glasnik muzejskega društva za Slovenijo, Ljubljana - (3)

Glasnik Prirodnjačkog muzeja srpske zemlje, Beograd - (1)

Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Sarajevo - (3)

Gledišta. Časopis za književnost, umetnost i društvena pitanja, Niš - (1)

Godišnjak biološkog instituta u Sarajevu, Sarajevo - (1)

Godišnjak oceanografskog instituta, Split - (1)

Građevinar, Zagreb - (1)

Kemija u industriji, Zagreb - (1)

Kronika, časopis za slovansko krajevno zgodovino, Ljubljana - (2)

Linguistica, Ljubljana - (1)

Loški pregledi, Škofja Loka - (1)

Mining and Metallurgy quarterly (= Rudarsko metalurški zbornik, translated from Slovenian), Beograd - (3)

Muzikološki zbornik, Ljubljana - (4)

Nova proizvodnja, Ljubljana - (1)

Pravnik, Ljubljana - (2)

Prirodoslovna izvestja, Ljubljana - (1)

Prirodoslovne razprave, Ljubljana - (3)

Publications of the Department of Mathematics, University of Ljubljana. Institutes of Mathematics, Physics and Mechanics, Ljubljana - (1)

Publications de l'institut mathématique, Académie Serbe des Sciences, Beograd - (1)

Reports /of/ J. Stefan Institute, Ljubljana - (4)

Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana - (2)

Rudarski zbornik, Ljubljana - (2)

Rudarsko metalurški zbornik, Ljubljana - (2)

Slavistična revija, Ljubljana - (2)

Slovenski jezik, Ljubljana - (1)

Socialistično kmetijstvo in gozdarstvo, Ljubljana - (6)

Strojniški vestnik, Ljubljana - (1)

Tehnički list, Zagreb - (2)

Teorija in praksa, Ljubljana - (1)

Turistični vestnik, Ljubljana - (1)

Vestnik inštituta za javno upravo in delovna razmerja, Ljubljana - (1)

Vestnik Slovenskega kemijskega društva, Ljubljana - (6)

Zbornik Biotehniške fakultete v Ljubljani: Kmetijstvo, Ljubljana - (1)

Zbornik fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo, Ljubljana - (1)

Zbornik meteoroloških i hidroloških radova, Beograd - (1)

Zbornik Prirodoslovnega društva, Ljubljana - (3)

Zbornik za umetnostno zgodovino, Ljubljana - (9)

Zdravstveni vestnik, Ljubljana - (2)

Zgodovinski časopis, Ljubljana - (2)

B) Tuži časopisi

- Annals of human genetics, London - (1)
Archiv für die gesamte Psychologie, Leipzig - (1)
Archiv der Pharmazie, Weinheim - (1)
Arzneimittel-Forschung, Aulendorf, Württ. - (1)
Az Időjaras, Budapest . (1)

Berichte der Deutschen chemischen Gesellschaft, Berlin - (1)
Biochemische Zeitschrift, Berlin - (3)
Botanica Marina, Hamburg - (1)
Brenstoff-Chemie, Essen - (1)

Chemiker-Zeitung, Cöthen - (1)

Fabula, Berlin - (1)
Fuel, London - (1)

International journal of speleology, Weinheim - (2)

Jahreshefte des Österreichischen archäologischen Institutes
in Wien, Wien - (1)
Journal of the Chemical Society, London - (2)
Journal de physique et le radium, Paris - (1)

Kolloid-Zeitschrift, Dresden und Leipzig - (2)
Kolloidchemische Beihefte, Dresden und Leipzig - (8)

Les memoires scientifiques de la revue de metallurgie,
Paris - (1)

Mikrochimica acta, Wien - (7)
Monatshefte für Chemie, Wien - (5)

Nova Hedwigia, Berlin-Dahlem - (1)

Planta medica, Stuttgart - (1)
Progrès agricole et viticole, Montpellier - (1)

Quartär, Berlin - (1)

Slavia, Praha - (1)

Tetrahedron, Oxford - (2)

Wiener-Chemiker-Zeitung, Wien - (1)

Zeitschrift für analytische Chemie, Berlin - (1)

Zeitschrift für Lebensmittel-Untersuchung und Forschung,
München - (1)

Zeitschrift für die physikalische Chemie, Neue Folge,
Frankfurt a.M. - (2)

8.3 Priloga 3:

Seznam zbirk po BDL, v katerih so bile občasno objavljene disertacije

Seznam je urejen abecedno po naslovih zbirk ne glede na to ali so domače ali tuje. Za naslovom zbirke je zabeležen tudi njen izdajatelj, oziroma založnik. Upoštevane so tudi neštete zbirke; da jih ločimo od štetih, stoji za naslovom zbirke velika črka N.

Pogostnost objavljanja disertacij v zbirki je naznačena v okroglem oklepaju za naslovom zbirke.

Upoštevani so natisi na osnovi originalov in originali=natisi.

Acta technica. 3. Skupina za strojništvo. Državna založba Slovenije - (1)

Acta technica. 5. Series chimica 1. Državna založba Slovenije - (1)

Acta technica. 6. Series chimica 2. Državna založba Slovenije - (1)

Aus Forschung und Kunst. Verlag des Geschichtsvereins für Kärnten - (1)

Biblioteka monografija pravnih i drugih društvenih nauka. Naučna knjiga - (1)

Biološki institut N.R. Srbije. Posebna izdanja - (1)N

Dela SAZU /vsi razredi/. Slovenska akademija znanosti in umetnosti - (10)

Ekonomska biblioteka. Savez društava ekonomista Jugoslavije - (1)

Gospodarsko-komercialna knjižnica. Založba Obzorja - (1)

Hidrološki institut "Ing. Jaroslav Černi". Posebna izdanja - (1)

Institut društvenih nauka. Centar za istraživanje društvenih odnosa - N(1)

Institut za kriminologijo pri pravni fakulteti univerze v Ljubljani. Publikacija - (2)

- Likovna obzorja, Založba Obzorja - (3)
- Misel in čas. Cankarjeva založba - N(1)
- Muzej Južne Srbije u Skopju. Posebna izdanja - (1)
- Muzej Kosova i Metohije. Posebno izdanje - (1)
- Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine. Djela - (1)
- NIJS. Poročilo. Nuklearni inštitut "Jožef Stefan" - (29)
- Opšta pedagoška biblioteka. Zavod za unapređenje školstva SR Srbije - N(1)
- Pedagoška knjižnica. Državna založba Slovenije - (1)
- Pogledi. Slovenski knjižni zavod - (1)
- Publications of the Department of Mechanics, Univerza v Ljubljani, Institute of Mathematics, Physics and Mechanics - (1)
- Prirodnjački muzej u Beogradu. Posebna izdanja - (1)
- Prirodoslovna istraživanja. Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti - (1)
- Publikacija Zavoda za vodne zgradbe univerze v Ljubljani - (1)
- Rad Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti - (2)
- Razprave. Društvo meteorologov Slovenije - (2)
- Razprave AZU. Akademija znanosti in umetnosti - (3)
- Razprave SAZU. Slovenska akademija znanosti in umetnosti - (27)
- Razprave in eseji. Slovenska matica - (7)
- Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani - (1)
- Savezni zavod za socijalno osiguranje - (2)
- Srpska akademija nauka. Posebna izdanja - (1)
- Stanovska strokovna knjižnica Udruženja jugoslovanskega učiteljstva, poverjenišтво Ljubljana - (1)
- Studije i monografije. Institut za izučavanje radničkog pokreta - N(1)
- Tehniška dela. Univerza v Ljubljani, strojniška fakulteta - (1)

